

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

MESEČNI PRILOG "SOKOLSKO SELO"

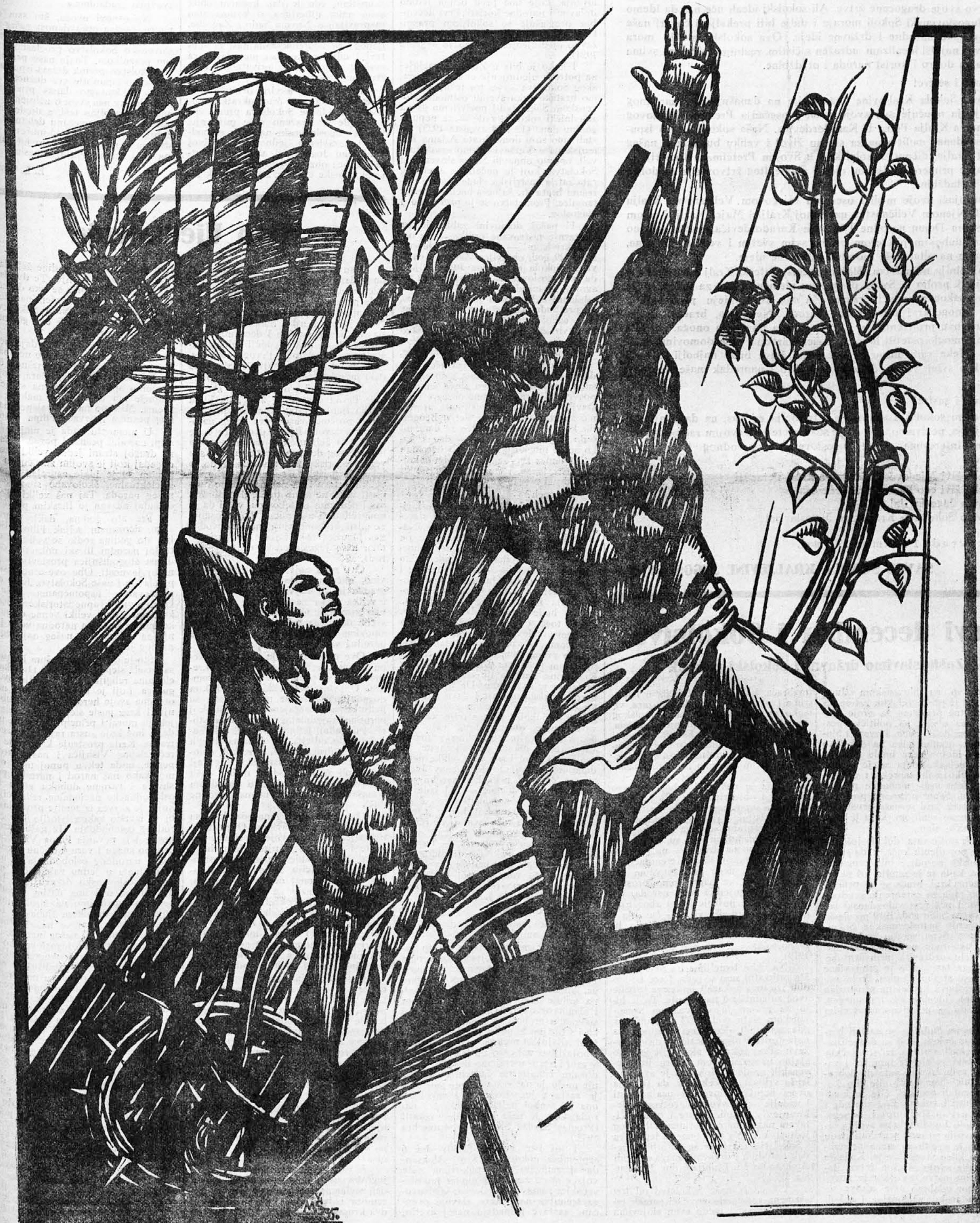
**Čuvajte
Jugoslaviju!**

Izlazi svakog petka — Godišnja pretplata 50 Din — Uredništvo i uprava nalazi se
u Učiteljskoj tiskari, Frančiškanska ulica broj 6, telefon broj 2177 — Račun
poštanske štedionice broj 12943 — Oglasi po ceniku — Rukopisi se ne vraćaju

Ljubljana, 1 decembra 1935

God. VI — Broj 45

Jugoslovenskom Sokolstvu

Braćo i sestre!

Na dan Prvog decembra 1918 izvršeno je svečano proklamovanje našeg najvećeg istorijskog dela — stvaranje naše slobodne i ujedinjene narodne države. Ova naša najveća narodna tekovina predstavlja težnju prošlih i sadašnjih generacija našeg naroda. Prvi decembar jeste visoki simbol tih narodnih težnji i žrtava, podnetih za stvaranje našeg današnjeg državnog i narodnog jedinstva. I Sokolstvo Kraljevine Jugoslavije, s celokupnim svojim organizovanim članstvom, proslavljaajući velik dan narodnog Ujedinjenja, odaje danas puno svoje poštovanje svetim žrtvama, palim za ideju našeg jugoslovenskog narodnog i državnog jedinstva.

Za ovu veliku ideju, zajedno s ostalim narodom, podnelo je i naše Sokolstvo svoje dragocene žrtve. Ali sokolski ideali uče nas da idemo dalje. Jugoslovenski Sokoli moraju i dalje biti prekaljeni čuvari naše jugoslovenske narodne i državne ideje. Ova sokolska misija mora imati svoj najviši idealizam, udružen s čistim, realnim radom na svima poljima za dobro i korist naroda i otadžbine.

Braćo i sestre!

Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije na današnji dan narodnog Ujedinjenja upućuje sve svoje misli i osećanja Prestolu Njegovog Veličanstva Kralja Petra II Karadorđevića. Naša sokolska srca ispunjena su danas molitvama za srećan život i veliku budućnost našeg Mladog Kralja, dičnog Sokola, koji u Svojim Pretcima i Roditeljima ima sjajne primere uzvišenog rada i plemenitog žrtvovanja za dobro naroda i otadžbine.

Upućujući svoje misli i osećanja Njegovom Veličanstvu Kralju Petru II, Njenom Veličanstvu uzvišenoj Kraljici Majci Mariji i celom kraljevskom Domu narodne Dinastije Karadorđevića, budite ujedno ispunjeni dubokim pijetetom prema svim svetim i velikim žrtvama, prinesenim na oltar naše narodne i državne ideje.

Najbolnija naša žrtva, Blaženopočivši Viteški Kralj Aleksandar I Ujedinitelj, prolio je Svoju dragocenu plemenitu krv za veliku ideju jugoslovenskog naroda i države. Za ovu svetu ideju proliveno je ujedno mnogo krvi celog našeg naroda. Neka vas, braćo i sestre, misao na ovu prolivenu krv i žrtve sačuva od svega onoga, što bi i najmanje moglo oštetiti interese našeg naroda i naše domovine Jugoslavije. Neka vam misao na ove svete žrtve bude najbolji čuvar i savetnik u svim vašim delima za dobro i napredak naše zemlje i naroda.

Braćo i sestre!

U duhu sokolskih shvatanja i tradicija mi vas, na današnji dan Ujedinjenja, pozivamo, da i dalje sokolujete i da svojim radom služite najvišim interesima našeg jugoslovenskog narodnog i državnog jedinstva!

Neka živi Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II!

Neka živi ceo Dom Karadorđevića!

Živela Jugoslavija!

Živelo Sokolstvo Kraljevine Jugoslavije!

Beograd, 1 decembra 1935 god.

SAVEZ SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Prvi decembar i Sokolstvo

Zašto slavimo državni i sokolski praznik

Sokolstvo na Slovenskom Jugu Evrope već je pred svetskim ratom izvršilo početne pripreme za svoje ujedinjenje bez obzira na političke granice, koje su delile Srbe, Hrvate i Slovence. Ove granice nisu na sokolske duhovne i idejne veze imale nikakav negativan učinak. Ideja se je visoko uzdigla preko svih zapreka i u smelom je poletu našla slobodan put od srca k srcu. Same pripreme presekao je krvavi mač, koji je nato neusmiljeno gospodovao zemljom, koja je sada naš zajednički dom.

Odmah posle rata, dok je još dim sukljao iz popaljenih kuća, kada su čitave sokolske porodice bile prognane i uništene, kada se je zemlja još pušila od proliocene krvi, braća su se prihvatila novog rada za ostvarenje predratnih ideala. I naš prvi vidovdanski sabor u Novom Sadu god. 1919 proglasio je ujedinjenje jugoslovenskog Sokolstva. Opustošenu zemlju trebalo je preorati, sve rane na ispačenom narodnom telu ozdraviti, prihvatiti se pera i pluga tamo, gde je ratni vjhor odigrao svoj strahoviti ples. Preko nebrojenih grobova i ruševina prostrujao je novi duh, idealno živ i pomladen, koji je težio za pozitivno usmerenim životom.

U Novom Sadu su se sastali braća predratni Sokoli, koji su dospeli tamo takorekuci upravo iz streljačkih jara, ispod vešala, iz tamnica i zatvora, sa svih fronta: ratnici, dobrovoljci, četnici. Samo onih nije bilo, koje su progutali grobovi, čije su kosti razneli vihuri i vukovi. Bog zna gde i kada. Svi ovi — živi i mrtvi — negovali su mladu Jugoslaviju na svojim rukama, iz svojih su rana pretakali svoju krv u nju, iz svojih su muka presadili u nju klice svoga života. Kada je smrt obavila svoju strašnu žetvu, došlo je vreme setve, za koju je novosadski sabor odabrao prva zdrava semena građanske, nacionalne i sokolske svesti i duhovnog ujedinjenja. Sva

ta braća, koja su se očelila u naporima i strahotama svetskog požara, visoko su uzdignula barjak sokolskog bratstva i svećeno se na njega zaklela, da svi jugoslovenski Sokoli u svojoj slobodnoj otadžbini dobrovoljno stupaju u službu svog naroda i svoje države sa svim telesnim i moralnim snagama.

Kada je naš prvi sabor sve ovo stvarno i objektivno utvrdio i udario smernice svom novom radu, na tom je temelju istine i radnog nacerta naglasio, da moraju »država i Sokolstvo kročiti istim putem i da su, dakle, povezani jedno uz drugo — ne po prolaznoj simpatiji ili po trenutačnom raspoloženju, nego po osnovnom zakonu težnje za napretkom, prosvetom, blagostanjem i srećom naroda, jer obe ustanove postoje samo zbog njega... Sam rad države oko čuvanja i jačanja narodnog zdravlja morao bi da osnuje Sokolstvo, kad ono još ne bi postojalo.« (Novi Sad dne 28 juna 1919).

Na ovim temeljima i s ovih gledišta prihvatili smo se rada. I već tri godine iza toga pokazali smo prve uspehe svog zajedničkog nastojanja. To je bilo na prvom jugoslovenskom svesokolskom sletu god. 1922 u Ljubljani, gde smo bili deonicima priznanja s najautoritativnijeg mesta u našoj državi: »Prvi sokolski slet, koji je tako sjajno uspeo u ovom biseru jugoslovenskih gradova, dokazao je sve najlepše vrline... Očekujem, da ćete na ovom poprištu slovenske uzajamnosti i nadalje vršiti svoje blagotvorno delovanje... Sokoli, budite i otada čitavom našem narodu primer duhovnog jedinstva... Na tom temelju jedinstva i Sokolstva razvijajte se daljnji napredak narodnih i državnih snaga.« (Kralj Aleksandar I u Ljubljani dne 15 avgusta 1922.)

I kada je naše Sokolstvo od tog vremena zauzimalo sve jači zamah po čitavoj državi i među svim slojevima

narodnim, sastao se je god. 1924 u Zagrebu drugi naš sabor, koji je na osnovi stečenih iskustava svog rada i obzirom na sve bistrije poglede u sve grane svojih uzgojnih zadaća, zauzeo je svoj stav prema svim pitanjima javnog, društvenog i državnog života. I na ovom je zboru u Zagrebu, kao i na onom 1919 god., Sokolstvo naglasilo iste poglede na sva ta pitanja i razmotrilo ih po načelu državnog i narodnog jedinstva: jugoslovensko Sokolstvo želi da ostane svojim celokupnog jugoslovenskog naroda u jednoj ujedinjenoj slobodnoj državi. Jedan narod, jedna država, jedno Sokolstvo! To je za naše Sokolstvo gotov čin! — Sokolstvu je bivstvo ideja slobode i ta mu ideja nalaže težnju, da mirnim putem duhovno ujedini čitav naš narod bez obzira na granice, koje su umetno podignute. Napredak, demokratizam i socijalna pravda vodeća su gesla sokolskog delovanja, koje ima pred očima jedino državne i narodne koristi. Prvi decembar proglašuje se sokolskim praznikom kao spomenik na narodno i državno ujedinjenje. (Zagreb 18 avgusta 1924).

I kako je bila u Zagrebu naglašena potreba ujedinjenja čitavog slovenskog Sokolstva — »u toj težnji pružamo bratsku ruku svemu ostalom slovenskom Sokolstvu i pozivljemo ga na zajednički sokolski rad« — za nepunu godinu dana (13 i 14 avgusta 1925) sastali smo se u domu brata Adama Zamojškoga u Varšavi i tamo smo osnovali, upravo obnovili Savez slovenskog Sokolstva, koji je početkom svetskog rata zatrla austrijska vlada i našeg starišinu brata dr. Šajnera bacila u bečke tamnice. Prokletstvo se je pretvorilo u blagoslov.

U našoj domovini zahtevali su unutarnje rastavljene prilike — ne našom krivicom! — da je dne 5 decembra 1929 god. objavljen Zakon o osnivanju Sokola Kraljevine Jugoslavije i da je Jugoslovenski sokolski savez na svojoj izvanrednoj glavnoj skupštini, održanoj u Beogradu 15 januara 1930, po prethodnim savetovanjima, odlučio, da u celini prestupi u ovaj novi sklop. U okvir zakona prenelo je Sokolstvo sve svoje materijalne aktivne i pasive i — što je glavno — sve svoje tradicije.

Potreban je bio podvostručan rad, da smo s tim tradicijama smislamo i smišljeno oživili mrtvo slovo zakona, posvršavali organizacione poslove i postavili i priveli delu prekinute pripreme za prvi svesokolski slet u Beogradu, koji je bio već utvrđen za dane od 6 do 30 juna 1930. Čudim se danas, kako se je mogao izvršiti tako ogroman rad. I danas tvrdim, da ga osim sokolske ustrajnosti i požrtvovanja ne bi niko drugi mogao da izvrši.

A uspeh?

»Od Sokola Kraljevine Jugoslavije, koji je nedavno stvoren pod starešinstvom Moga prvorođenog Sina, Naslednika prestola Petra, očekuje se, da bude zdravi vaspitač omladine, pobornik bratstva i ljubavi, zatočnik velike jugoslovenske misli, nosilac viteškog i nacionalnog duha. On ima da kod svojih pripadnika razvija i jača plamen rodoljublja i plemenitog oduševljenja, da im bude škola građanskih vrlina. Pored toga, on ima da bude spona s velikom sveslovenskom sokolskom zajednicom. U znak Svoje vladalačke pažnje prema tim velikim zadacima i njihovom izvršenju podarujem Sokolu Kraljevine Jugoslavije ovu zastavu i razvijam je sa željom: Da bi se uvek gordo lepršala na čast i slavu Kralja i Otadžbine! — Pod ovim znamenjem, Sokoli i Sokolice Jugoslavije, očelajte vaše mišice, oblagorodite vašu dušu, naučavajte sokolskim vrlinama vaše srce! I nikada ne zaboravite, da vaš sjajni polet i sve vaše odluke uvek dugujete velikoj i ujedinjenoj Jugoslaviji, da njoj pripadate svojim mislima i svojim delima! — Od kolevke do groba dužni ste služiti samo Jugoslaviji i jugoslovenskoj ideji; njene su vaše mišice i vaša srca, njene imaju da su sve vaše radošti i ideali, vaše težnje i sva vaša preguća. — To traže od vas vaše sokolske tradicije, to je amanet onih, koji padoše za veličnu otadžbinu, to vam je Moj kraljevski pozdrav. Zdravo!« (Kralj Aleksandar I u Beogradu dne 28 juna 1930).

A naš odgovor? —

»Od te zastave može da nas rastavi samo smrt!«

Vezani smo zakletvom na tu zastavu u državnim bojama, koja nam svojim trozarnim plamenom pokazuje put napred i gore. Da li ima igde iko, koga naša jugoslovenska domovina miluje sa svojom lepotoj i blagotvornošću, sa svojom snagom i slavom, s grobovima junaka i mučenika i s Božjim hramom na Oplenju, koji bi izdajnički prekršio svoju zakletvu i bojažljivo pobegao od nje? Ne! Svi svesni i verni ustrajemo pri njoj u radosnim i najtežim časovima, jer od nje može da nas rastavi samo smrt. Ta je zastava jugoslovenska i sokolska, ona je simbol jedinstva države i naroda. Ona je naša i naša će i ostati! (Proglas Saveza SKJ od 6 septembra 1935.)

I još iste godine (1930) dne 6 septembra pokojni je Kralj Aleksandar I zamenio svim pukovima naše vojske stare zastave s novim jugoslovenskim zastavama, rekavši: »Od ovoga trenutka naše stare, slavom ovenčane zastave pripadaju našoj svetloj

nacionalnoj istoriji. Pod tim zastavama naši su proslavljeni pukovi kroz duge ratove letili iz boja u boj, s fronta na front, iz pobede u pobedu, kroz najteže i najteže patnje k najvećoj vojničkoj slavi. — Njihovim kopljima obeležene su granice Kraljevine Jugoslavije, iz njihovih bojnih napora zavajao je snažno i zauvek zavladao duh nacionalnog oslobođenja i ujedinjenja. — Muškim srcem i s dubokom poštom i ljubavlju svjimo, junaci, naše stare zastave, one su najsajnije ispunile svoj zavet. — Neka nove zastave, koje vam predajem, budu od sada sveta znamenja vaših pukova, znak junačkog zborista i zaloga vaše vojničke časti!... Njima dugujete poslednji dah i poslednju kap krvi svoje...«

I godinu dana nakon beogradskog sleta (29 marta 1931) Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije sabrao se je u Beogradu na svoju prvu redovnu glavnu skupštinu, gde je dao konačni oblik svim onim pitanjima, o kojima smo raspravljali u Novom Sadu i Zagrebu. Plod intenzivnog, svestranog, promišljenog i preispitanog rada naši su »Putevi i ciljevi«, koji su merodavni za svakog u njegovom privatnom, društvenom i javnom životu.

U zbijenom okviru ovog istorijskog pregleda samo ćemo ukratko upozoriti na odnose Sokolstva prema državi, gde je izraženo naše mišljenje, »da je jugoslovenski narod u slobodnoj i nezavisnoj, jednoj i nedeljivoj Kraljevini Jugoslaviji, uređenoj unutrašnje bez obzira na ranije plemenske i pokrajinske granice, koje su uvek bi-

le smetnja pravilnom nacionalnom formiranju i razvoju, dobio svoju najcelishodniju, istorijskom nužnošću predodređenu državnu organizaciju, na čijem je stvaranju ono saradivalo ne samo svojim idejama, nego i krvlju svoje najbolje braće.« Stoga to isto Sokolstvo »smatra za svoju svetu dužnost, da i nadalje utiče na izgradnju i učvršćenje te države u duhu sokolskih načela: napretka, demokratizma i socijalne pravednosti, i da nepokoleblivo stoji na braniku njene nezavisnosti, slobode i jedinstva.« — Sokolski domovi (vežbaonice) moraju biti škole građanskih vrlina, da se razvija »u njima nacionalna i građanska svest, svest o državljskim dužnostima i pravima i osećanje zajedničke odgovornosti, kad se odlučuje o sudbini vlastite države, čija jakost proizlazi iz svesnog naroda i čija bi najveća slabost bila u nesvesnim, neprosvećenim i nepoštivnim građanima.«

Na osnovi ovoga, što sam ovde naveo, počiva opravdanost našeg slavljenja Prvog decembra, kojeg je jugoslovensko Sokolstvo proglasilo i svojim praznikom. To je naše pravo, jer je Sokolstvo prema državi ispunjavalo i svesno ispunjuje sve dužnosti. Muževno otklanjamo danas priznanja i pohvale, jer nas svest o učinjenim dužnostima dovoljno teži, a ujedno nas i potstrekava na uvećanu delatnost. Svi dobri, odvažni i junački muževi i žene stupaju s nama prema novim naporima ali i prema lepšim uspesima.

E. L. Gangl

Dan Ujedinjenja

Danas se navršava 17 godina od onog dana, kada je u Beogradu Regent Aleksandar Karadorđević proglasio Ujedinjenje našeg naroda u jednu samostalnu, slobodnu narodnu državu. Naše jugoslovensko Sokolstvo sakuplja se i danas, na dan 1 decembra 1935 godine, da se pokloni ideji velikog jugoslovenskog datuma Prvog decembra, kada je zapečaćeno najveće istorijsko delo jugoslovenskog naroda.

Naše Sokolstvo podržava svesno kult Prvog decembra, želeći da ideja proslavljanja Prvog decembra preokupi i prožme sve duhove našeg naroda. Proslavom Prvog decembra naše Sokolstvo želi ujedno da pokaže, da ideja Prvog decembra predstavlja našu veliku istorijsku tekovinu, da je do te tekovine narod došao posle strahovito velikih žrtava i da nas naše dalje dužnosti vode ne samo tome, da odbranimo i očuvamo tu tekovinu, već i da je unapredimo i usavršimo. To su osnovne misli, koje moraju danas rukovoditi nas jugoslovenske Sokole kao pripadnike naše jugoslovenske države i naroda.

Ovu našu najveću istorijsku tekovinu, oličenu Prvim decembrom, sagradila je, uz najvišu Promisao, volja i velika žrtva naroda. Ovu tekovinu, kao izraz naše narodne volje, primamo s tim da nama Sokolima kao i svima sinovima ove zemlje, mora biti i svetla narodna volja.

Ovu narodnu volju vidimo izraženu u svima velikim istorijskim pokretima, koji su prethodili Prvom decembru. U svim tim velikim, istorijskim događajima, narodne mase vođene su instinktivnim osećajem o našoj širokoj narodnoj zajednici, i o potrebi da istorijski događaji jednog kraja ili dela naroda nadu odjeka i u dušama drugih krajeva i drugih naših narodnih delova. Svi ovi veliki istorijski događaji odjeknuh u narodnoj duši i došli do svog punog izražaja u narodnom ponašanju i u tvorenjima narodne duše.

Oni delovi naše države, koji su se nalazili pod vladavinom Otomanske imperije, vršili su svoje specifične pokrete i akciju, s težnjom da njihova narodna volja bude na pun način ostvarena. Sličnu akciju, samo na drugi način, vodio je onaj deo našeg naroda, koji se je nalazio na teritoriji bivše Austro-Ugarske. Pokreti i težnje jednoga dela našeg naroda odjekivali su uvek na najživlji način kod drugog narodnog dela. O ovome imamo obilje istorijskih dokumenata. O svima ovim dokumentima mora se voditi računa, poštujući na taj način narodnu volju.

U toplim otkucanjima narodnog srca za sve oslobodilačke narodne pokrete, koji su se u raznim oblicima pojavljivali u svima krajevima naše zemlje i našeg naroda, ogleda se nepisani statut narodnih težnji za izgradnju našeg narodnog jedinstva. Naše Sokolstvo želi da se u punoj meri povede za tim narodnim osećanjima, kao što je to uvek i do sada činilo. I da ukaže na te pozitivne činioce, koji daju moralnog opravdanja svima radnjama, koje su dovele do našeg državnog i narodnog jedinstva, kao i svima težnjama i naporima, da se to naše narodno jedinstvo po svojim oblicima i po svojoj sadržini unapredi i oplemeni.

Iz velikog niza istorijskih činjenica, jugoslovensko Sokolstvo treba da na dan sedamnaeste proslave Prvog decembra izdvoji dve takve činjenice, dva krupna istorijska događaja, kojima

naše Sokolstvo ove godine želi da posveti specijalnu pažnju. Te dve istorijske činjenice grupišu se oko događaja, koji su se dešavali u našem narodu pre punih sto godina. Naše Sokolstvo s ostalim narodom misli ove godine na ta dva događaja.

Jedan od ta dva događaja prividno je mali, lokalni i mnogo neapažen. To je smrt jednog siromašnog čoveka seljaka i slepog guslara, koji je skromno spustio kapke na svoje potamnele oči u jednome malome selu Srema. Mislimo na smrt slepog narodnog pesnika i pevača Filipa Višnjića.

U momentu kada je umirao ovaj slepi narodni pesnik i pevač, radio se na drugoj strani jedan veliki narodni događaj koji je svojim značenjem i toplinom svoje ideje zagrejao narodo intelektualne, školovane sinove celog našeg naroda. Taj naš veliki narodni događaj nazvan je Ilirskim pokretom.

Pre sto godina, dakle, umro je slepi, nepismeni seljak Filip Višnjić. Pre sto godina rodio se veliki intelektualni narodni Ilirski pokret. Jedna i druga stogodišnjica proslavljena je u našoj javnosti. Obe ove stogodišnjice proslavlja i naše Sokolstvo. Jer u ovim proslavama i uspomenama i naše Sokolstvo vidi krupne istorijske činjenice, koje spadaju u veliki venac događaja, kojima je izražena narodna volja i težnja za stvaranjem našeg najšireg narodnog jedinstva.

Što je odjekivalo dušom i strunom sa gusala slepog Višnjića? Duboka nacionalna religija i vera u volju Svojnoga, koji je odlučio da naš narod otpočne svoje herojsko delo oslobodjenja. I kroz gusle slepoga Višnjića odjekuju moral i principi socijalne pravde, u ime koje »usta raja ko iz zemlje trava«. Kada prostruje kroz naše srce reči slepog Višnjića i naše narodne pesme, onda tek u punoj meri osetimo, kako naš narod i narodni pevač shvata i razume duboku etiku naše oslobodilačke nacionalne revolucije, da kojoj je »krvica iz zemlje prevrela«, da bi se izvršio zakon istorije našeg narodnog oslobođenja. Iz naše narodne pesme i iz pevanja Filipa Višnjića mi crpemo snagu i veru u etičnu vrednost našeg narodnog oslobođenja i našeg ujedinjenja u jednu zajedničku narodnu jugoslovensku državu. Jer, između ostalog u svima našim narodnim pesmama nalazimo na široku misao, koja vezuje dubokom ljubavlju i poverenjem sve krajeve naše jugoslovenske zemlje i našeg naroda. Eto, zbog toga je naše jugoslovensko Sokolstvo uelo u svoj ovogodišnji gram sećanja na stogodišnjicu smrti Filipa Višnjića i proslavu naše narodne pesme. Zbog toga se jugoslovensko Sokolstvo i na današnji najveći dan Narodnog Ujedinjenja s pijetetom sećanja slepog seljaka Filipa Višnjića i naše narodne pesme, smatrajući, da se u ovim tvorenjima nalaze pune vrednosti, koje predstavljaju dokumente prvoga reda za moralnu sadržinu našeg narodnog ujedinjenja.

Drugi događaj koji se je desio pre stotinu godina i koje naše Sokolstvo takođe želi da proslavi, jeste naš veliki Ilirski pokret. I ovaj pokret predstavlja dragocen dokument o stvarovanju narodne volje, svesti i stvaranju našeg narodnog i državnog i jugoslovenskog jedinstva. I zato, na dan proslave simboličnoga dana našega narodnog jedinstva, mi se klanjamo uspomeni ljudi i vremena, u kojemu je postao Ilirski pokret. Dok je nepismeni i slepi seljak proricao novo

doba naše narodne istorije i početak stvaranja slobodne narodne države, dotle je na drugoj strani počela da se kristališe misao među narodnom školovanom inteligencijom o potrebi isticanja ideje o najširem etničkom jedinstvu našeg Sloveskog Jaga. To je bio ilirski pokret. U tome ima i poezije i romantičarskog oduševljenja. Ali u ilirskom pokretu na najvidniji način istaknuta je kulturna misao o našem narodnom jedinstvu. Ova misao dala je svoje pozitivne, realne rezultate u oblasti književnog jezika i književne kulture. Ovi rezultati snažno su poslužili ideji našeg narodnog jedinstva. Volja narodna pojavila se kroz ilirski pokret snagom instinkta. Ilirski pokret predstavljao značajan faktor u istoriji stvaranja našeg duhovnog jedinstva. Stvarajući i nosioci ilirskog pokreta dali su moćan prilog našoj današnjoj narodnoj i državnoj ideji.

Ideja naše široke narodne zajednice jasno je ocrtana u »Proglasu« Ljudevita Gaja od 1836 god. Tu stoji: »...Ova Evropa lila jeste Ilirija na tri ugle med Skadrom, Varnom i Beljakom osnovana. Odatle nesložne strune na ovoj liri jesu: Koroška, Gorica, Istria, Kranjska, Stajerska, Horvatska, Slavonija, Dalmacija, Dubrovnik, Bosna, Crna Gora, Hercegovina, Srbija, Bugarija i Donja Velikougar-ska. Sta možemo sada gde svaki za slogom uzdiše, bolje želiti, nego da se na veliki Evropi liri sve nesložne strane opet slože i slašu ugodnih glasova proslave vekovitu mladost sedeće devojke. A može li se igda pomisliti da taj veliki cilj postignemo dokle se svaka struna po sebi tudemu skladnoglasju prilagoda? Prestanimo svaki na svojoj struni brenkati, složimo liru u jedno soglasje... Otvorimo staru našega naroda knjigu...«

Tako je Ljudevit Gaj i ceo ilirski pokret zamišljao svoju iliriju.

Posle idealističkog oduševljenja ilirskog pokreta nastupaju teški dani, i to naročito u onim oblastima u kojima je ilirski pokret i ponikao. Ali pored pozitivnih tekovina u oblasti književnog jezika i našeg zajedničkog književnog i kulturnog rada, ilirski pokret ostaje kao veličanstven dokument o unutrašnjim težnjama za duševno približavanje i stvaranje našeg jugoslo-

venskog narodnog jedinstva. I kao što je narodni pesnik vizionarski pretpredviđao narodnu slobodu, koja ima da ponikne iz bune balkanske raje, tako je i ilirski pokret vizionarski ukazivao na potrebu vezivanja svih naših istorijskih pokrajina u kojima živi naša etnička celina. Višnjić je pretekao da će narodna revolucija prebroditi Drinu, plemenitu među »izmed« Bosne i izmed« Srbije. U ovim rečima instinktivno je izražena duboka ideja postepenom stapanju naše narodne celine u jednu državnu zajednicu. Ta ista misao instinktivno je izražena u »Proglasu« Ljudevita Gaja o jedinstvu naše zemlje i naroda od Koroške, Istrije, Kranjske, pa dalje preko Hrvatske, Crne Gore, Hercegovine, Srbije na istok.

Naše jugoslovensko Sokolstvo vesno je, da su za naše narodno jedinstvo priložene najdragocenije snage i težnje našega naroda. Naša je sokolska dužnost da budemo stalni čuvari ideje narodnog jedinstva i našeg opšteg i državnog napretka. Svešni smo dragocene krvi, koja je na oltar jedinstva prolivana vekovima; svešni smo da je i u poslednjim ratovima — balkanskom, koji je vodila Srbija, i u svetskom u kome je učestvovao ceo naš narod — prolivana obilna krv za političko ostvarivanje našeg današnjeg jugoslovenskog ujedinjenja. Svešni smo, da je za ovu ideju prolivena i najdragocenija krv herojskog zatočnika naše jugoslovenske narodne i državne ideje, Blaženopćivšeg Kralja Aleksandra.

Svešni svega toga, jugoslovenski Sokoli sakupljeni su danas u celoj našoj zemlji da se zavetuju jugoslovenskoj ideji narodnog i državnog jedinstva, kome naše Sokolstvo služi svim svojim moćima i metodama svoga rada.

Okrećući danas svoje poglede ideji jugoslovenske države jugoslovenskog naroda, Sokolstvo Kraljevine Jugoslavije s punim poverenjem u narodnu volju i snagu želi i radiće na tome, da Mladome Kralju, Njegovom Veličanstvu Petru II Karadorđeviću, posluži u završavanju velikog dela, koje su izveli Njegovu Pretci i Njegov Veliki Roditelj.

Jugoslovenski realizam i stvaralačka snaga jugoslovenske misli

Prvoga decembra 1918, kad su se ostvarili vekovni snovi, stremljenja i nastojanja prominentnih duhova naše nacije, izgledalo je, da jugoslovenska misao likuje u punoj pobjedi. Izgledalo je, da počinje era rada na uklanjanju svih elemenata koji smetaju jugoslovenskoj misli, a koje je prirodo nama neprijateljski istorijski razvoj. Tako je izgledalo; međutim život jedinstvenog naroda u jedinstvenoj svojoj državi udara putem razjedinjavanja, i potreba je čvrsta vera, da jugoslovenska misao, kao nacionalni stvaralački faktor, neće i opet biti oborena. Teško je ne biti pokoleban, kad se vidi, kako se u osnovama greši.

Mi Sokoli, koji smo prvi uzdigli na oltar svetinje jugoslovensku misao i na njenoj osnovi izgradili našu sokolsku porodicu, verujemo, da će ona ipak izići kao pobednica i ukazati se i najzastupanicima kao puna realnost. To verujemo, ali kao nacionalni radnici moramo sve svoje sile staviti njoj u službu i raditi na ostvarenju sokolskih ideala, koje predvodi jugoslovenska misao.

Bez Jugoslovenstva, nema Sokolstva!

To je za nas Sokole aksiom, to je naša dogma, ali nije za sve, jer mnogi u jugoslovenskoj misli gledaju smetnju plemenskom afirmiranju i ne mogu da napuste gentilizam, nasleđen još pre više od hiljadu godina. Zato je naša dužnost da našu veru u stvarnost, u neophodnost jugoslovenske misli prenosimo metodama i sredstvima dostojnim sokolske ideologije i sokolske organizacije.

Sokolstvo u današnje vreme teške plemenske zatrovanosti mora stupiti u akciju da i njegovi redovi ne bi bili pokolebani. Naše osnovno geslo: Jedan Kralj, jedna država, jedan narod, jedno Sokolstvo — treba da odzvanja diljem cele Jugoslavije. Zato je potrebna jugoslovenska nacionalna propaganda, koja treba da se povede iz naših redova, jer samo mi možemo da povedemo idealnu borbu: čistu, plemenitu i nesebičnu, samo mi možemo da damo bore oduševljene i poštene, samo mi smo kadri da izaberemo metode kojima se s ni jedne strane ne može zameriti. Svojom verom, svojim primerom, snagom zdravog razuma, treba mi da nastavimo vekovno delo izgradivanja jugoslovenske misli do konačnog i punog njenog ostvarenja.

Treba apelovati na um i srce, treba upućivati na prošlost, koja je bila daleko više zalosna nego slavna, ali zato vrlo poučna. Iz naše istorije treba uzimati one bezbrojne primere iz borba za jugoslovensku misao, da bi se dokazalo, da je jugoslovenska misao

renje Jugoslovenstva u svim njegovim manifestacijama, postoji i preka potreba te pobjede. Sokolska nacionalna dužnost nalaže nam da se predano stavimo u službu jugoslovenske misli, jer mi smo za puno narodno jedinstvo i znamo što to jedinstvo znači. Znamo što ono znači danas u surovjoj utakmici naroda i država, a svešni smo kakvu važnost ono ima za mir i napredak Jugoslavije.

Mi Sokoli dužni smo učiti u suštinu jugoslovenske misli, mi moramo dobro uočiti njen razvitak tokom vekova, mi moramo učiti sve smetnje i sve opasnosti koje joj danas stoje na putu. Za nas je Jugoslovenstvo pojam nacionalan, jer smo ubeđeni Jugosloveni, ali mi moramo postati propovednici, pobornici i borci Jugoslovenstva i zato ga moramo ne samo voleti, nego i dobro poznavati, da bismo mogli ne samo održavati vekovni kontinuitet, nego i u punom smislu presaditi u život, što živi u našim srcima.

Mi Sokoli smo nacionaliste, koji kao jugoslovenski nacionalisti ulazimo u slovensku porodicu, a preko nje u čovečanstvo — u duhu Tirševe nauke. Kao istinski nacionaliste zastupamo jugoslovenski nacionalizam, koji snaga i ujedinjuje, protiv plemenskog nacionalizma, koji cepa i razdvaja, jer u njemu leži opasnost šovinstva i netrpeljivosti, dva poroka za nas veoma opasna. Mi Sokoli znamo, da u plemenskim nacionalizmima deluju

strana, našoj psihi tuda strujanja: vizantijska i romanogermanska, koja za nas, kao nacionalnu celinu, mogu imati katastrofalne posledice. U jugoslovenskom nacionalizmu za nas Sokole nema kompromisa, jer kompromis i najbolju stvar može da kompromituje.

Jedan od uzroka što jugoslovenska misao nije do sada u celosti pobedila leži i u tome, što nije istovremeno sve jugoslovenske mase zatalasala. Zato je baš Sokolstvo, koje vije svoja gnezda u svim krajevima Jugoslavije, namenjena zadaća da ono povede borbu za pobjedu jugoslovenske misli, jer je jedino Sokolstvo može voditi u celoj našoj domovini.

Jugoslovenska misao je stvaralačka snaga, to je bila uvek, to je i danas. Akcije uperene protiv nje uvek su ugrožavale opstanak i napredak našeg naroda, a ugrožavaju i danas. Uticaj Rima i Vizantije, pa uticaji germanski, italijanski i mađarski, koji su razdvajali naš narod, treba da sasvim nestanu iz naših duša, jer ti uticaji još i danas postoje i oni su bili i ostaju ne samo štetni nego i opasni: oni su neprirodni.

Jugoslovenstvo je realna pojava u političkom, kulturnom i ekonomskom smislu, imperativ za izgradnju bolje budućnosti. Jedino Jugoslovenstvo, u celini sprovedeno, može da nam osigura ono mesto među drugim narodima i državama, koje nam pripada. Jugoslovenska misao, prilagodena vreme-

nu i potrebama, imala je uvek i danas ima jedan isti realan cilj. Sprovoditi jugoslovensku misao u život stvarno znači sprovoditi je u svim pravcima, sprovoditi je bez obzira na tradicije i tobožnje svetinje. U slobodnoj i svojoj državi svi preduslovi postoje da se započeto delo i dovrši, ali se jugoslovenska politika ne sme kompromisovati. Jugoslovenska nacionalna misao ima se prvenstveno sprovoditi vaspitnim metodama, dobrim primerom i dobrom primenom. Tim je otvoreno široko polje sokolskog rada. Ljudi iz vodstva treba da su ljudi uma, karaktera i srca, jer treba vaspitati nove generacije. Postavljanje svakoga na svoje mesto, ispunjavanje preuzetih dužnosti, kultiviranje pravde i istine, davanje, ali i poštivanje slobode — to su osnovni uslovi bez kojih se ne može ostvariti ni državno ni narodno jedinstvo; bez kojih se ne može ostvariti Jugoslovenstvo. Bez njih ostaje Jugoslovenstvo i nadalje samo težnja, pa i utopija, daleko od realnosti.

Sokolstvo počiva na jugoslovenskoj misli, Sokoli su dužni da se zalazu za nju, oni su dužni da jugoslovenskoj misli osiguraju potpunu pobjedu. To svi naši Sokoli dobro znaju i mislim, da ih je nepotrebno pozivati na dužnost, ali je potrebno delovati i izvan sokolskih redova. U tom pravcu, seštre i braćo, na posao za jugoslovensku misao!

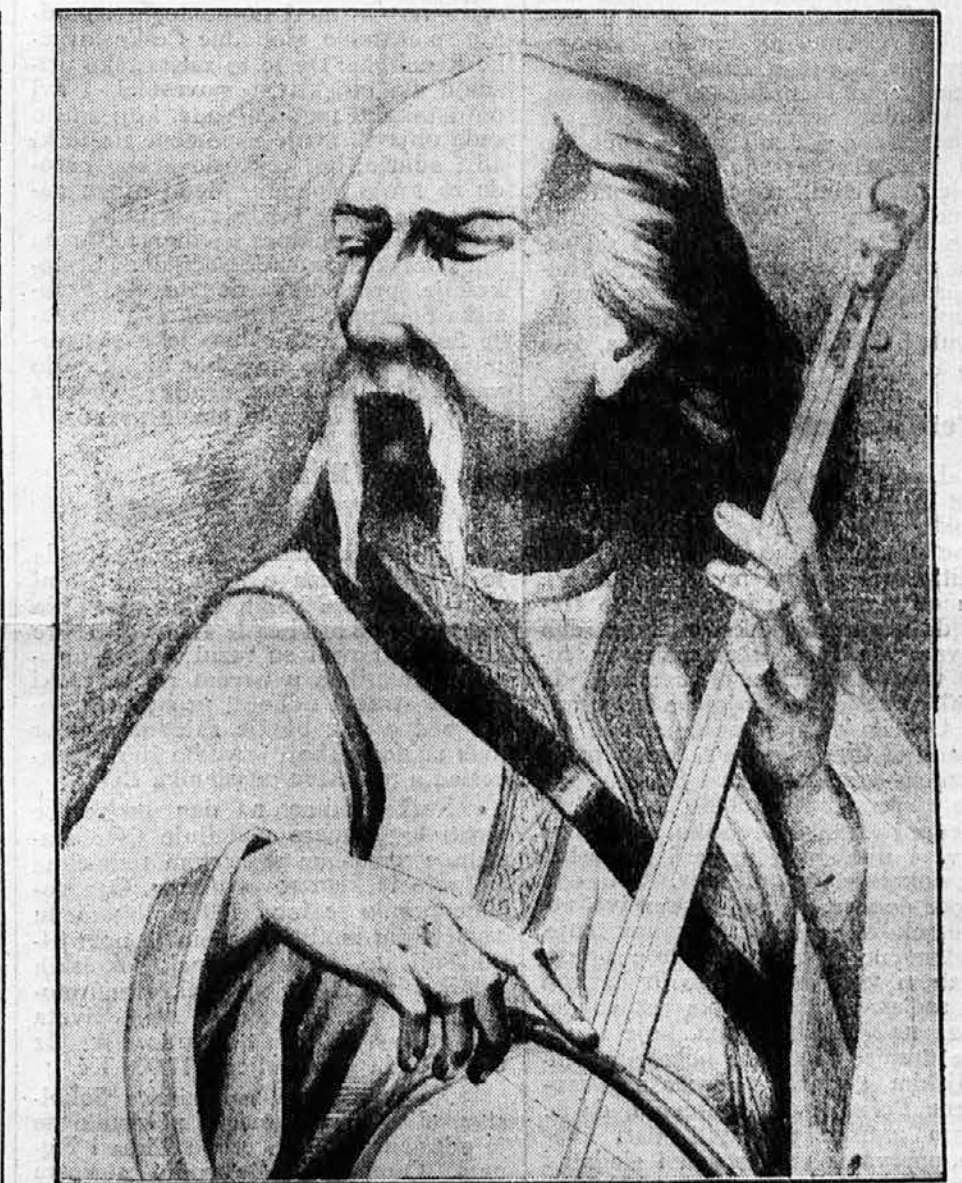
Franjo Melin, Novi Sad

Naša narodna epika i Filip Višnjić

Sećanje na 100-godišnjicu njegove smrti

Čudnovata je činjenica, a može biti i zalosna, što se mi Jugosloveni setimo o stogodišnjicama, ili dvestogodišnjicama da veličamo nešto što je po našu nacionalnu svest, naš ponos, naše kolektivno vaspitanje — najvažnije i najbitnije. Pa kada i nadodu takove svetle stogodišnjice, proslave se obično sporadično, ili tek propisno službeno, ali nikada zajednički, dobro organizovano, da bi njihova blagodat osvežila, potstakla celu našu naciju, a osobito omladinu i šire narodne slojeve. Jednom već treba da se prekorimo kako nemamo organizatorskoga smisla i podele rada u najlepšim prigodama koje nam se same nameću da ih iskoristimo za opštenarodni potstrek i za naše dehovno jedinstvo! To nam jasno govore dve svetle uspomene, dve stogodišnjice: ilirski pokret i Filip Višnjić. Ilirski pokret — jedna od najepohalnijih stranica naše istorije iz jednog dela naše nacije — Hrvata; F. Višnjić — utelovljenje — ovaploćenje naše junačke, narodne poezije, ujedinjene sa šumadinskim, Karadorđevim ustankom, pretočenim u klasične stihove od slepeca, seljaka, genijalnog pučanina pesnika, kao što bijaše genijalan i to polski pučanim i osnivač nacionalne dinastije i niza heroja duha, državničke spretnosti i junačke desnice, u drugom delu naše nacije — kod Srba. Priznajmo — kako proslavimo te dve, stolotne, epohalne pojave, pa se zamislimo, i ako Bog da, preimmo se ako smo za takav posao — sposobni!

Ko ispeva prvu zapisanu narodnu baladu »o Kraljeviću Marku i bratu Andrijašu«? Kako ju je čuo hrvatski pesnik P. Hektorović (1556) tako je on doslovce naštao u svom ribarsko - idilskom epu »Ribanje«; čija je druga »bugarštica« Majka Margarita, koju zapisa Zadranić Juraj Baraković (1548—1628), a izričito veli da ju je »jadovito bugarilo dite mladolitno« na piru...? Dakle prve zabeležene narodne pesme, i to u srpskom legendarnom Marku, pevaju Hrvati na dalmatinskim ostrvima! I to, kako veli Hektorović, »na srpski način«! Ko ispeva one tisuće narodnih pesama, što ih nauka podeli na cikluse: pretkosovski, kosovski, kraljević Marka, hajdučko-uskočki, legendarni i t. d.? U naše romantično doba rekoše: narod! Ali ni jedan narod, celji narod, na svetu, nije pesnik! Dakle? Te divne, bogoduhe stihove, ispevaše pojedinci: Homer — kod Grka, bard ili bard — kod drugih naroda, a kod nas: pre Filipa Višnjića — valjda koji Petrović ili Popović — svakako suvremenik Kosovski pogibe, svakako pesnička duša darovito pojedinca Srbina ili Hrvata iz Srbije, Bosne, Hercegovine, Crne Gore, Dalmacije, ili po još starijim nazivima geografskim, iz Duklje, Serbije...! Je li takav pojedinac bio pismen ili nepismen, je li bio kaluder ili čobanin, teška su pitanja! No — što je glavno, te pesme su jedan deo, važan deo, jugoslovenske istorije; one su svedočanstvo naših jada i krvavih Kalvarija; one su dokumenta: vere, morala, psihičkih dispozicija, folklor, jezika — u svojoj originalnoj klasičnosti, jezika srpskohrvatskoga koji je temelj našem današnjem književnom jeziku, svim našim savremenim gramatikama i rečnicima; te pesme odnegovaše i naučiše pevati: Gundulića, Kačića, Branka Rađevića, Petra Petrovića - Njegoša, Ivana Mužuranića, Zmaj-Jovu, P. Preradovića, Kranjčevića i Vojislava Ilića, Ivu Vojnovića i Vladimira Nazora, pa sve do Jovana Dučića, Pandurovića, Ive Andrića! Iz tih pesama učio je jeziki: Miho Pavlinović, Natko Nodilo, August Senoa, Kozarac i Veselinović —

i da ne nabrajam imena, odatle učismo jezik — svi mi koji hoćemo da pišemo i govorimo pravilno maternim jezikom!

Kakove elemente nacionalne svesti, čovečnosti uopšte, morala, ljudskog ponosa — napose — izdejstvovavši ti stihovi u našim dušama, rekoh našim, misleći na nas, bivše roblje austrougarsko, a osobito misleći na nas profesore i učitelje u bivšim e. kr. srednjim i učiteljskim školama, u našim sokolskim društvima, u našim kućama, pa se one nazivale — srpske ili hrvatske — samo ako je našla pristupa u te kuće koja Vukova sveska narodnih pesama, ili krasni izbor tih pesama, što ih izabra Miho Pavlinović, a naštao zadarska »Matica Dalmatinska« još pred šezdeset godina. Ko je — kroz decenije i decenije širio svest jedinstva, bratstva između Srba i Hrvata, kad naši gospodari — tudini sejahu među nama mržnju protiv »zašlaca, heretika«, protiv »rišćana«, nazivajući nas katolike »krišćanima«? U ona vremena, kada je sami ulaz u pravoslavnu crkvu bio ožigosan kao bezverstvo, otpadništvo! Obrana nam bahu ti nebesni stihovi koji nam šapatahu da smo braća, Srbi i Hrvati, i po sreću, i po duši, i po jeziku, i po onoj mističnoj svezi koju može vanjska sila da izvana zabrani, ali ne može da ubije ono najbitnije u ljudskoj duši — ljubav prema bratu!

Kakovu je pak božanstvenu, sudbonosnu misiju izvršila narodna pesma kod naše braće Srba, ne šamo u Srbiji, već u Bosni, Hrvatskoj, Dalmaciji, gde je »srpstvo« bilo pod osobitom kontrolom policije austrougarske, osobito tamo, gde je manjina bila

»pravoslavna«, to je tek delomično osvetljeno i čeka svojega ispitivača. U delovima gde bijaše Srbin gospodar svoga praga, to mu je kroz vekove njegova narodna pesma bila skoro jedina vaspitateljica, jedina uteha i potstrek na nova, junačka dela. To vekovno vaspitanje najljepše je izrazio Zmaj - Jova u ona četiri stiha:

Haj, što, Srbin još se drži,
Kraj svih zala —
Pesma ga je održala,
Njojzi hvala!

Čija pesma? Pučka, narodna! Ko-ga pesnika? Filipa Višnjića od vreme-na Karadorđeva ustanka, a pre njega, onih nepoznatih — Višnjića! Zašto je narod prigrlio te pesme, zašto ih smatraše svojim, a nikada i ne upita: ko ih je ispevao? Stoga, što, u zbiljnosti, i bijahu njegove; ispevane od brata, čoveka koji mislijaše i osećao kao sav njegov narod; od čoveka koji bijaše odraz duše celoga naroda; zrcalo u kome se ogledaše lice duše koja je trpela, koja je bila propeta, duše koja je posle smrti uskravala i opet patila! Takav pesnik bijaše uzdah, vapaj, kletva, krik bola, poniženih, obešenih na »lipov krst«; bijaše i poklić sreće, poklić pobjede, trublja vaskrsnuća! Bijaše zica na harli kolektiva svoga naroda, bijaše sreća, bitnost — ono nešto najlepše u kolektivnoj psihi poklane i vaskrsle raje; vaskrsle svojim handžarom i svojom diljkom i herojskim zamahom i poletom, kada su jednim grudima po dva srca zakucavale! Stoga su pesme tih nepoznatih, starijih drugova Filipa Višnjića, pa onda pesme što njihov sadržaj proživješe tisuće nekadašnje raje, kasnijim osveticima,

Stevan Zakula, Beograd,

Pre sedamnaest godina

U misiji Narodnog veća u Zagrebu Regentu Aleksandru u Beograd

Bojim se da ću polako i zaboraviti kako je bilo, pa zato ovo sada pišem. Narodno veće u Zagrebu došlo je početkom novembra 1918 do zaključka, da treba što pre i neposredno potražiti i uspostaviti veze sa srpskom vojskom i njenim glavnim komandantom tadašnjim Regentom Aleksandrom. Odlučilo se da se od strane Narodnog veća iz Zagreba pošalje po poverljivom čovjeku u Srbiju jedno pismo na glavnog komandanta. Po predlogu Sv. Pribićevića, izabran sam bio ja za taj posao. Bio sam radi toga u Narodnom veću i govorio i s Pribićevićem i s Pavelićem, i posle toga pristao sam da idem. Pročitao mi pismo koje sam imao da nosim. Pored opštih reči, glavni je sadržaj bio, da se od strane Narodnog veća predlaže i tražilo od glavnog komandujućeg: da srpska vojska ode u Hrvatsku i Slavoniju. Tadašnji vojni ministar Narodnog veća dr. M. Drinković dao je također jedno popratno pismo te je i on predlažio, da srpska vojska ima da uđe u Hrvatsku i Slavoniju i da ide odmah na zapad sve do linije Osijek—Bos. Sava. Ali dalje ne! Isto to je dr. Drinković i usmeno nekoliko puta potvrdio. Pismo Narodnog veća potpisali su spomenuti potpredsednici i meni ga predali da ga odnesem i da ga predam Regentu Aleksandru. Za put iz Zagreba u Srbiju dobio naročiti voz (u te dane vozovi su vrlo neredovno saobraćali, i izostajali, a u zemlji je vladao zeleni kadar). Dobiću još i jednog vojnog izaslanika, oružanu pratnju, te u novcu 1000 kruna. Kada i kako sve to bude, treba da svršim s jedne strane s Drinkovićem, te s maršalom Mihalovićem i njegovim adjutantom Kvačernikom, a s druge s ostalim učesnicima Narodnog veća. Pre polaska ponovo su me primili potpredsednici Narodnog veća i zajedno i svaki za sebe. Pribićević me je ovako uputio: To što stoji u pismu o liniji Osijek—Bos. Sava, to je jedno, a usmeno imam da predložim i tražim da srpska vojska ide što više može na zapad! Pa to je do Zagreba, — rekao sam. Razume se, — odgovorio je Pribićević, — najmanje do Zagreba! U toku jednog dana spremio sam se za odlazak, obišao do mobransku vojnu komandu, željezničku upravu, pokupio punomoći i bio gotov da se sutra krenem. Gde se Regent Aleksandar nalazio, to se nije znalo. Glavna linija puta bila je: Zagreb, pa na Savu i na granicu! Tamo se onda informirati, i ići dalje kuda treba.

Koliko se sećam, krenuo sam na put 6-XI 1918 godine. Na glavnoj željezničkoj stanici, a na severnom delu njenom, stajala je u jutro rano kompozicija toga posebnog voza. Sastojala se iz lokomotive i tendera, jednih sa lonskih kola, jednih otvorenih teretnih kola za automobil koga smo iz Zagreba poneli sobom, te dva vagona za četvoro vojnika i dva mitraljeza. Kao vojni stručnjak sa strane Narodnog veća bio je sa mnom major Perko. Vojnicima je komandovao jedan rezervista kape-tan, inače profesor gimnazije. Priključio se i Val. Pribićević. Krenuli smo

dakle 6-XI 1918 iz Zagreba ujutro oko 7 sati prema Sisku.

Do Siska smo išli odlično i stigli za nešto preko jednog sata. Tamo nas je dočekao šef stanice, došao u naš vagon i podneo izveštaj, moleći da ga ostavimo na istom mestu u službi. Željeznička pruga bila je u redu i u miru. To u glavnom, — kako šef reče. Ne zna se šta je oko Blinjskog Kuta, jer tamo je navodno bilo puškanja sa zelenim kadrom. Hteo sam da se žurimo, pa da što pre stignemo na Savu. Na kome mestu da se iskrcamo, to nismo znali. Ali smo se žurili. Osećalo se u Zagrebu nešto nesigurno i muklo. No od Siska išli smo mnogo pažljivije i sporije. S nama je pošao iz Zagreba i jedan viši saobraćajni činovnik. Stajali smo na svakoj stanici, i onda bi taj činovnik pregledao stanje stanice i izdavao određenja za dalji red i rad, i o tome izveštavao natrag u Zagreb. U Brodu smo bili tek posle podne, a u Vinkovcima duboko u veče.

Često, a naročito na većim stanicama, dolazili su nam mnogobrojni izaslanici narodnih veća, odbora, straža, i Sokola, izveštavali nas o svemu i svacemu, i ljubopitno tražili podatke o tome, kako je u opšte u zemlji, a naročito u Zagrebu. Kao što su oni nama, tako smo i mi pričali njima. Ja sam uveren, da je taj put i to zastajkivanje na svima stanicama, i ti naši razgovori i obaveštavanja, da je to sve doprinelo, da se bar duž toga glavnog puta širi osećaj neke sigurnosti, poverenja i optimizma. Osobito se to sve lepo i jasno manifestovalo u Vinkovcima. Kada bi mi s naše strane pitali kako je na željezničkoj pruzi dalje, — obično bi nam se reklo, da je sve dobro i da možemo ići, bar do iduće stanice. Mi smo dabogme i telefonski raspitivali unapredak, i tako kretali dalje.

U Sisku smo bili noću oko 10 sati. Stanica je bila loše osvetljena i sasvim pusta, a šef stanice, mislim s jednim pomoćnikom na dužnosti, davao je utisak zabrinutosti i nervoze. Kada smo pitali, kako pruga izgleda dalje, — on da je on telefonirao do Kukejveca. Onda je javljeno sa stanice, da je baš pre kratkog vremena jedna četa zelenog kadra udarila na Kukejvece, ali da je stanica u redu, dakle da možemo ići dalje, a da je četa zelenog kadra otišla pucajući uz prugu dalje. Put do Kukejveca je slobodan. Oko pola 11 sati noći stigli smo u Kukejvece. Stanica je bila pusta, na službi samo šef, prozori porazbijani, nešto nameštaja pobacano napolje, a sve osvetljeno jednom petrolejskom lampom. Šef stanice nešto bleđ i uzrujan, savetuje da se dalje ne ide, nego da se tu noći. U noćnoj tišini se lepo čula učestala pucnjava pušaka, negde sasvim u blizini.

Odlučili smo da idemo dalje, bar do Mitrovice. Pitali smo telefonski u Mitrovicu, ali je vod bio nejasan i svaki čas se prekidao tudim glagolima i odjecima pucnjave i dreke. Rekli smo mašinisti, da on potera voz, a da se zaklona iza ograde lokomotive. Naša četa uperila je mitraljeze desno i levo

iz sredine vojničkih vagona i spremila se za paljbu. Nismo se odmakli od stanice Kukejveci ni dva kilometra, a ono se osu brza paljba na naš voz. Izgledalo mi je kao da pada tuča. Odmah otpoče paljba i naših mitraljeza. To je trajalo nekoliko minuta. Prvo je prestala pucnjava na nas, a onda učitalo mi. Međutim voz je nesmetano jurio kroz mrklu noć. Tako uletimo u stanicu Martinci. Skretnice samo neravno klopću. Nigde nikoga. Čela stanica i zgrada sve je pusto, prazno i ostavljeno, prozori svi polupani, svetlost ugašena, i polomljen nameštaj bacan napolje. Nesmanjenom brzinom projurimo kroz stanicu Martince. Opet skretnice klopću i voz otklače. Svi se nadamo, da ćemo se dočepati Mitrovice. Neko reče ili mi se to pričinilo, da su u Mitrovici već srpske komite koji idu pred vojskom.

Pred ponoć stignemo u Mitrovicu. Stanica je lepo osvetljena i potpuno u redu, i ima dosta sveta. Nekako je sve mirno. Naš voz brzo staje, a dr. M. Kostić i dr. A. Roknić pritrčavaju našem vagonu. Oni su već znali za incident iz Kukejveca. Srećom niko od nas nije ranjen. Izgleda, da je zeleni kadar nisko gađao, i zasuo kursumima donje delove vagona. Ili su ga u po posla poslašili naši mitraljezi. Na vagonima se lepo i jasno vide belege od udaraca.

Obaveštavam Mitrovičane kuda sam se krenuo i zašto. Odlučeno je da noćimo u Mitrovici. Sastajemo se pre spavanja u nekoj restauraciji. Dolazi više ljubopitnih Mitrovičana, a nešto i starijih drugova i poznanika. Javlja nam se i dva komite. S puškama, fisekljama, bombama, noževima, čvećem i perškirima. Jedan se predstavljao kao kapetan koji ide u izvidnicu vojske. Drugi je običan četnik, ali je isto junački opremljen. Ne znaju gde se nalazi srpska vojska, ni gde je glavni komandant, nego se izražavaju vrlo optimistički, ali sasvim uopšte. Čini mi se, da rekoše, da je Regent negde oko Kragujevca ili u okolini njegovoj.

7-XI krenemo rano u jutro u Rumu da tražimo i da hvatamo vezu za dalje, bilo za Zemun, bilo za Klenak. Govore ljudi, da tamo već ima komita u Rumi, a da je preko puta od Klenka već nešto srpske vojske. Pred Rumom vidimo veliki logor austrijske vojske, čeo bataljon, sa štabom, s muzikom, mitraljezima, lepo uređen, dobro odeven i miran. Odsedamo kod dr. Z. Miladinovića. Po Rumi jure pešaci, a i konjanici glasnici i nose neke vesti. Ima i narodni odbor, i narodna straža, a sve to vodi Miladinović.

Ja sam znao, da u Zagreb treba što pre da stigne nešto neke redovne vojske, i da tamo podigne autoritet vlasti i održi red. Znao sam i video sam, da je to bila želja i Narodnog veća. Rekao sam to Miladinoviću. Taj austrijski bataljon koji je logorovao pred Rumom, to su bili sami Česi. Hoće natrag kući. Pregovaram s njima. Da idu kući, eto im naše lokomotive do Zagreba. U Rumi ima vagona praznih koliko hoće. Mi tražimo od njih da idu preko Zagreba i da tamo ostanu u Zagrebu pet do šest dana. Računali smo, da će se dotle ili napraviti red, ili će još drugo neko doći. No bataljon hoće da ide kući u Česku preko Zagreba, ali za dangubu traži nekih 75 hiljada kruna. Drukcije ne pristaju. Valjalo je u Rumi podići pare na menicu i platiti bataljun.

Valerijan potpiše menicu u ime svoga manastira Jaska, a ja u ime Narodnog veća. Ne znam šta je koristilo, ali smo pare dobili, i već toga dana pred podne taj se bataljon ukrcu i ode u Zagreb.

Muvali smo se po Rumi i razgovarali. Svako je hteo da nešto glavnoga dozna. Dobro je bilo, da je Miladinović u Rumi uveo red i održao ga. Njegova kuća bila je kao neki glavni štab, i neprestance su sa sviju strana ljudi dolazili i odlazili. Bilo je i komita. Ne mogu da zaboravim kako smo se povukli u neku posebnu sobicu, gde me je Miladinović pitao: Sta je po bogu brate s Hrvatima i sa Zagrebom, i šta ja o svemu tome mislim? Svi su nam u Rumi sa sigurnošću tvrdili, da se redovna srpska vojska nalazi već na Savi kod Šapca. Zurio sam da sastavimo jedan mali voz. Ukrcamo naš auto, pa krenemo iz Rume preko Budanovaca u Klenak na Savu.

Pored stanice u Klenku, baš na obali Save, udaraju cigani srpsku himnu i neki veseljači pevaju i viču. Jedan vojnik reče nam, da je preko na srpskoj obali potpukovnik D. Đorđević, komandant konjičkog odreda srpske vojske, koja je već stigla do granice. Odmah nademo skelu, ukrcamo automobil i zaveslamo preko u Srbiju.

A dan lep i sunce sija, i sve je nekako veselo i radosno. Stignemo brzo preko, izguramo kola napolje, i posedamo unutra. Sava je bila mala i penjalo se gore na obalu, usponom. Pre toga neko je preko toga puta našega zategao žicu. Mi to nismo videli. Žica ošine našeg zastavnika Stefanovića, koji je šofirao, preko čela i ozledi ga, dosta krvavo, ali ne teško.

Na obali se nademo s Đorđevićem, izgrlimo se i izljubimo, prodemo da razgledamo malo razrušeni i porobljeni Šabac, a posle odosmo na ručak u gostoljubivu kuću apotekara Kušakovića. Tu se sastalo dosta veliko društvo i sve privremene vlasti; čak su dolazila izaslanstva da nas pozdrave i dobivati smo i zdravica i čevča. Upućuju nas po našem poslu u Valjevo.

Po podne oko tri sata krenemo našim autom u Valjevo. Put nije dobar, a osim toga nije nam dobro ni poznat. Stizemo u Valjevo pred veče. Upravo s jedne strane ulazimo mi, a u isto vreme s druge strane ulazi puk. K. Smiljančić s drinskim divizionom. Posetio sam posle Smiljančića u jednoj privatnoj kući. Nešto je bio slab i tužio se na groznicu. U sobi je založena peć. Ni on ne može tačno da mi kaže, gde je glavni komandant. Informirao sam ga o svemu tačnije. Predložio mi je da se obratim na njegovog načelnika štaba puk. Lj. Marića. Marić je telefonirao ovamo i onamo, i posle reče, da treba sutra da idemo u Beograd i tamo da se javimo vojvodi Bojoviću. U veče smo bili na banketu, gde je oslobođeno Valjevo pozdravljalo povratka svoje vojske. Nešto komplimentata palo je i na naš račun.

8 XI krenemo u jutro iz Valjeva za Beograd. Put je i dalje bio loš, čini mi se da je bilo i nešto kiše pre toga, a osim toga nismo tačno ni znali puta. Pored ostaloga imali smo nezgodu, da nam je puklo crevo u gumi. Vezivali smo točak užetima, punili crevo slanom i zemljom, i mučili se svakojako, te jedva pred veče ispetljamo i nekako dodemo do Save. To je bilo na Ubu. Ovde nademo p. p. D. Simovića i M.

Antonijevića. Ponovo smo telefonski tražili Beograd. Tamo je vojvoda Bojović. Ovde ćemo noćiti, a sutra u jutro idemo za Beograd. Zorom 9 XI dobijemo dobar vojni zatvoren auto iz Beograda i odemo u Beograd. Tamo se javimo odmah kod vojvode Bojovića. Njegov adjutant puk. E. Belić nas odmah primi i odvede vojvodu. Vojvoda je bio nešto bolehljiv. Lepo nas je primio i razgovarao se s nama. Svršili smo da čekamo u Beogradu. Regent Aleksandar će uskoro doći ovamo iz Kragujevca, pa će nas odmah primiti. Noćili smo kod M. Vuletića. Beograd prazan, porušen i pust. Savski most prelomljen i potonuo skoro. U pristanu ima dve, tri ladice, i njihovi dimnjaci se puše. Vreme je ponovo sunčano i lepo.

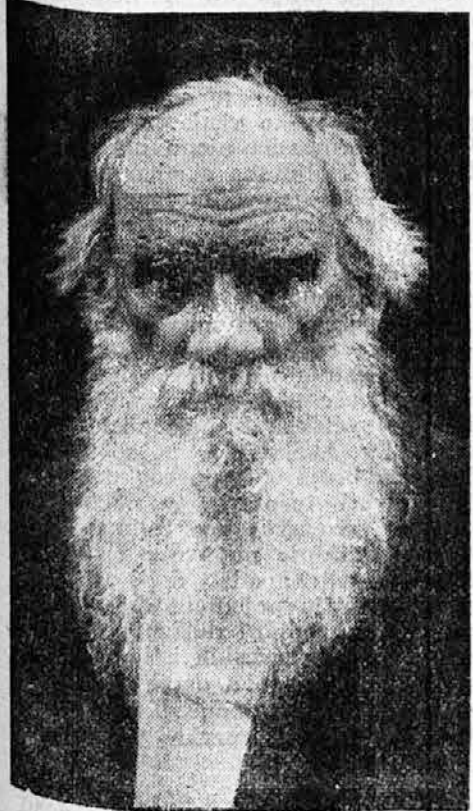
10 XI dobijemo obavest, da Regent Aleksandar dolazi toga dana po podne u Beograd. Ima da se nademo oko 5 sati pred Kršmanovićevom kućom. Otišli smo još ranije. Sleglo se dosta sveta, bilo je mnogo i ženskih. Našao sam se i govorio s I. Sekulićevom. Više smo se gledali, nego što smo govorili. Polako sunce sedaše. Onda se ceo taj svet nervozno uskomeša. Začu se rasikidana vika, pa nastade mrtva tišina. Svi se okretosmo u pravcu levo prema Starom Dvoru.

Sredinom široke i puste ulice dolazila je pešice grupa srpskih oficira. Iz daleka su svi jednaki i u polutama nejasni. Vide se dugi sivi ogrtači, i stare, glomazne ratne kape. Bez ikakva sjaja i nakita, većinom brkati i bradati. Ide njih oko petnaest. A ispred sviju korača jedan naš mlad oficir, jednako odeven kao i ostali, malo mršaviji, crnuprast, nasmejan i žustar. Za njim u polukruhu kasaju ostali. Eno ga! Eno ga, eno Aleksandra! Prvo uzrujan šapat, pa onda prigušena cika, i najposle gromoglasan uzvik. Cela se gomila uskomešala kao da vri. Pravi se prolaz kroz tu našu gomilu i otvara se put za Njega. Pa tek planu drhtavi, ponositi i bolan uzvik: Živeo, i sretan bio i blagoslovljen bio! Dok se naši glasovi ore, On, pravo stasa, tvrdo ga koraka i svetloga pogleda, s ljubaznim osmehom prolazi kroz našu gomilu, zahvaljuje i desno i levo, i nestaje kroz kapiju Kršmanovićeve kuće. Za njime se natili oficiri iz pratnje. Sve to kratko, divno i bolno, kao neki san ili kao priviđenje. Nisam neki slab čovek, ali sam se toga minuta osećao strašno umoran, i noge su mi drhtale i morao da se naslonim na zid, da ne padnem. Pokraj mene neko jecaše... Nije prošlo nekoliko minuta, tek izade jedan mlad oficir adjutant. Potraži me vičući me po imence, i povede me unutra u kuću. Ja stisnem petlju, na hajd za njim! Prvo kroz kapiju, onda levo preko nekoliko stepenica, pa pravo kroz polumračno i otvoreno pretsoblje, onda opet neka velika dvorana, i oficir zastane i otvara preda mnom zastvorena vrata. Udem i u tu manju i poslednju sobu, i sagledam tada pred sobom Aleksandra, mlada, živa, vesela, nasmejana i zdrava. Zastao sam kod vrata. On mi ide u susret i pruža mi obadve ruke i pozdravlja me...

Razgovarao sam s Regentom Aleksandrom duže vreme. Posle opšteg izveštaja, većinom sam mu odgovarao na pitanja. Koliko god sam mogao, insistirao sam na tome, da srpska vojska ide na zapad što dalje, a najmanje do Zagreba. Upravo ja sam u oduševlje-

Lav Nikolajevič Tolstoj i Slovenstvo

Prilikom 25-godišnjice njegove smrti

gimnastičkog obščestva u Rusiji, koje je osnovano 1883 god. u Moskvi. Ovo se je društvo docnije, nakon dugotrajnih nezgodnih političkih prilika, pretvorilo u moskovski Sokol I. Pre svega valja istaći onu veru u svet-sko poslanstvo celokupnog Slovenstva, koje je postalo polazna tačka Tolstojevog životnog rada.

U naše vreme, kad su se tako duboko potresli temelji naše kulture, odaje svet dosta malo pažnje Tolstojevom anarhizmu, dok međutim pravdna ocena njegove filozofije ne sme zastati pred običnim podsmevanjem »oca, koji samo prigovara ubici vlastitog deteta«. Tolstoj je konačno »najviše u jednom samom primeru iz miliona njih« dobio mogućnost opravdanog otpora. A filozofski smisao nauke o neprotivljenju nasilju dublji je od tog nutarnjeg protivrečja. Tolstoj je učio samo, da nije zlo nikakva samostalna bitnost, nego posledica naših misli i radnja. Stoga je otpor protiv nasilja bez ikakvog značaja i zlo će nestati kao što mrak nestaje pred jutarnjim suncem samo tada, kad se promeni naša duševnost. Tolstojeva je istorijska zasluga u tome, što je rušio dugotrajnu vlast pozitivizma, koji je zagovarao mogućnost vanjske preosnove života. Tolstoj je konačno dokazao neophodnost nutarnjeg preporeda te obnovio evanđeosku zapovest: »Ako te ko udari na jedno lice, okreni mu i drugo«. Tolstojeva zabluda je u onoj pogrešnoj nauci, koja ne odgovara toj uzvišenoj zamisli i zbog koje je postalo kobno i njegovo apostolstvo. Državu je smatrao smisljenim ubijanjem »poglavitih čo-

većjih svojstava: uzajamnog milosrđa i ljubavi«. Svoj ideal je tražio u prošlosti, kad još nije bilo vlasništva na zemlji, već je svaki slobodno obrađivao zemlju koja mu je bila potrebna, kad još nije bilo novca, već je žito bilo plaćeno sredstvo, a grešne kupoprodaje nije bilo. Veliki verski filozof Vladimir Solovjev odmah je odbio Tolstojevu utopiju, jer je prva zadaća kršćanske države da zaštiti nejače te »nijedna vlast neće stvoriti raj na zemlji, već joj je jedini cilj da sprečava da se zemlja ne izvrne u — pakao«. Zbog toga Tolstoj nije mogao da dode do ostvarenja pravednosti, ali nutarnja pogrešnost njegovog anarhizma nadmašena je njegovom mržnjom prema nasilju. Nije objavljivao političku već samo moralnu borbu protiv države i nije mogao ni da zamisli revoluciju bez religije. Odbijao je one »sujetne slepe fanatičare, koji žele da usreće čovečanstvo bombama i revolverima; verovao je, da bi se već odavno otlopilo kao sneg na žarkim sunčanim zrakama ono zlo, koje revolucionari uzaludno pokušavaju da unište, kad bi za nutarnji duhovni život žrtvovali bar stoti deo onih napora, koje ulažu oko vanjskog nedostizivog cilja«. Na taj se je način Tolstoj mnogode približio filozofiji moskovskih slovenofila, premda je svaki rat proglašio nasiljem; odbijao je i onaj dobrovoljački pokret, koji je prouzročio slovensku borbu 1877 godine; taj je pokret bio za njega izveštačen. Kao i ostali slovenofili i Tolstoj je bio ubeđen, da će Rusija ići svojim razvojem putem bez pripomoći one izvanjski upućene, a u suštini priljave političke borbe, »koja je zapadne narode već dovela u očajan položaj«. Odbijao je borbu oko ustava i nije se interesovao za Dumu, koja je bila plod prve ruske revolucije iz 1905 god. I Tolstoj je mislio kao i

ostali slovenofili, da je svojstvo rusko-ga naroda čeznuće za pravednim kršćanskim životom; to svojstvo ruskog naroda, po njihovom mišljenju, nije imalo ništa zajedničkog s evropsko-američkim slobodarskim tekovinama. Tolstoj je tražio samo široku reformu zemljišnog vlasništva, koja bi spasila ruski seljački narod od proletarske siromaštine i neobuzdanosti te seljačkom staležu omogućila prirodan srećan život. Za revolucije 1905 godine isticao je, da je istorija poverila seljačkoj Rusiji naročito poslanstvo da uredi radničko pitanje, kako bi baš Rusija mogla da prednjači svima u borbi za istinski opšti napredak čovečanstva. Ova ista vera oblikovala je i njegovo shvaćanje o svetskoj ulozi Slovenstva.

Tolstojevu neposredne veze sa slovenskim svetom počele su 1854 godine, kad je kao mladi artiljerijski poručnik pohitao na istočno ratište i učestvovao u više bitaka. Na ovom ratištu mogao je da vidi na povlačenju preko Dunava sedam tisuća bugarskih begunaca, koji su se micali za ruskim vojskom, kako bi izmakli bašbozucima. Tada je pisao kući, da se na vlastite oči uverio o užasnoj sudbini bugarskog sela, kamo je pre zalazio da traži voće i mleko: »Turci su upropastili sve osim mladih žena, koje su zgodne za hareme«. Pesnik Petruška u Ljubljani, možda jedini čovek koji je video Tolstoja 1904 god., pripoveda, da mu je Tolstoj nabrojio srpske i bugarske novine, koje su dolazile u Jasnu Poljanu. Bugarska je bila također Tolstojev cilj za sudbonosnog begstva iz rodne kuće 1910 godine; hteo je da završi život u bilo kome malome bugarskom kraju među drugovima po mišljenju, a u čemu ga je sprečila iznenadna smrt. Tolstojeva prepiska dokazuje, da su se naročito slovenske zemlje zanimalo za

njegove ideale. Jak je njegov uticaj na slovenske literature. A svekolike političke sudbine slovenskog sveta namicala su mu druga teška pitanja, na koja nije mogao odgovarati drukčije nego u saglasnosti sa svojim ubeđenjem. God. 1904 prestativo mu se kao sin potištenog naroda te ga molio za savet slovenački političar dr. Bogumil Vošnjak. Tolstoj mu je rekao, da ne shvaća slovensku borbu za materinski jezik pod Austrijom, jer se nacionalizam osniva na istom nasilju kao i država. »Slovenici bi mogli (kao što sam već kazao izvesnome indijskome Braminu — dodao je Tolstoj) da otkažu pokornost austrijskoj vlasti, da ne plaćaju namete i da ne daju voj-nike«. — »Ali, — očajno je završio Tolstoj, — dodete li vi do vlasti, onda ćete i vi pritiskati druge, kao što je bio slučaj i sa Madžarima«. U istom je smislu pisao god. 1908 o anekslaciji Bosne i Hercegovine, kad ga je umolila za izjavu neka Srpkinja. Osudio je Austriju, koja je poslala okupacione trupe »na isti način kao što šalje čovek novac u mesarnicu kad kupuje govedinu«. Istovremeno obratio je pažnju i ogorčenim Bosancima, Srbima i Crnogorcima na to, da se ne smeju spremati na borbu već da se moraju otrešiti patriotizma zbog uzvišene verske svesti, Hristove nauke, koja jedina može da nas izleči poroka. »Srećom još velika većina naroda razume, naročito većina slovenskih naroda, onu običnu istinu, da u svakom čoveku živi uvek jedno i isto duhovno načelo«.

Dok je istorijska svest o plemen-skom i verskom jedinstvu mogla samo da podupire Tolstojevu zanimanje za Jugoslovene, njegovo je polonofilstvo moralo da pobedi prvotnu bezbrižnost ili čak mržnju kao posledicu dugotrajnih poljsko-ruskih razmirica. Pojedine nebitne ali rasprostranjene i preterane

Dne 20 novembra o. g. navršilo se 25 godina od smrti najvećeg ruskog pisca i mislioca L. N. Tolstoja. Ove godišnjice setila se je kulturna javnost čitavog sveta, a slovenska javnost napose. Sokolstvo je također dužno, da se seti ove dvadesetpetogodišnjice. Tolstoj je, naime, bio među osnivačima najstarijeg »Ruskog

nju, čisto na svoju ruku, molio, da čete idu do Maribora, Regent se fino smeškao i dobroćudno se izvinjavao, da nema sada toliko vojske. Rekao sam mu, da pošalje makar vojnu muziku, pa kviť posao, a sve će ostalo posle samo od sebe da dode...

Već to veće prelazile su čete srpske vojske Savu od Šapca do Zemuna, a preko Dunava u Banat, i odmah kretale žurno dalje. Tu sam noć noćio u Zemunu kod Nauma Savića Belobrka, moga druga iz zagrebačkog sudske zatvora, pa sam svojim očima i pre i posle ponoći gledao i pratio vojnike naše u pohodu na zapad i na sever, u buduću Jugoslaviju.

Sutra dan sam iz Zemuna dobio telefonsku vezu sa Narodnim većem u Zagrebu i izvestio u kratko o svemu.

Spomenuo sam neka lica, a sećam se, da je dr. Vl. Corović s dr. M. Martićem bio u to doba tajnikom Narodnog veća u Zagrebu. A u Beogradu opet bili su toga dana u Regenta ministri Lj. Jovanović i dr. Ninčić.

Zivi će se sećati svega toga, a možda još i čega više, što se ja ne sećam, ili što ja ne znam, ili što ja neću i ne mogu da kažem...

Dr. Laza Popović, Zagreb

Sad imamo svoju državu!

Razmišljanje za Prvi decembar

U značajnom svom delu Svetska revolucija Toma Masarik kaže na jednom mestu: »Mi sad imamo svoju državu. Ona stara bila je tuđa. Svaki se trudio da, manje više, radi naopako, ne bi li se stvorila mogućnost da oživi nova država, naša država... Sad je imamo. Sad se mora prestati s naopakim radom. Sad se mora voditi politika trpeljivosti, jer bez trpeljivosti nema prave demokratije, nema napretka, pa sledstveno nema ni države!«

Ovo Masarik govori svojim. Našima i nama mogao bi sve ovo još i podvući. Zaista mora biti trpeljivosti, mora po svaku cenu. A Prvi decembar je dan kad se nad ovom činjenicom moramo zamisliti.

U borbi za kruh, pa onda u borbi za svoju porodicu, čak i u borbi za vlast, za slavu, za bogatstvo — u svima tim borbama kovitlaju se ljudi često bez biranja sredstava za postignuće cilja. Jedni uspevaju, drugi propadaju. I to je sasvim obično. Svaka bitka nosi sobom i gubitak i dobitak! To je jasan zakon socijalnog života. Tome zakonu podleže svaki onaj, koji ulazi u borbu.

Ali ovom zakonu ne podleže narod. Narod je van svakog pojedinca. Narod bez jednog može, ali jedan bez naroda ne može ništa. Zato narodu mora služiti svaki, a narod nikome. Drugim rečima za narod se mora trpeti sve. Ovo trpljenje nije ni teško kad znamo da trpimo radi našeg naroda, radi naše države. Ne živimo sada pod vlašću nekog tuđeg naroda, neke tuđe države, već smo tu u našem narodu, u našoj državi.

Još smo na početku života u jedinstvu, još nemamo svega onoga što je potrebno modernoj državi treba. Nema mo jer je do juče drugi upijao sokove naše narodne snage — a svi smo bili pod nogama tiranina što gazi i pali. Sve naše dato je drugome. I sad se ne može za dan i noć zacariti blagostanje. Vekovima su drugi narodi gomilali materijalna i kulturna bogatstva, a mi tek sad polazimo na taj daleki put. Na tome putu mi možemo sumnjati u sebe, možemo sumnjati i u druge, ali nikad i ni u kom slučaju ne možemo sumnjati u narodno jedinstvo, u narodnu celinu.

Mi Sokoli, na nekoliko svojih sabora rekli smo jasno i razgovetno: Je-

dan narod, jedna država. Dugo i dugo smo čekali da možemo ovo slobodno izreći kao svoje duboko verovanje, ali niko i nikada neće dočekati da ga se odrekne. Samo ga možemo produbljivati, proširivati u krugu svesloveske solidarnosti, jednorodnosti i jednodržavnosti.

A to nam nikako neće biti teško. Čak ni malo teško prema onim teškoćama što ih izvrše naši prethodnici i pobornici kako za narodno dobro, tako i oni za opšte dobro čovečanstva. Hristos je sam dragovoljno izneo svoj krst na Golgotu, da tu rado i oduševljeno žrtvuje svoj život za spas roda ljudskog. Sokrat je dragovoljno popio dosuđeni mu otrov, jer se, veli, zakonima zemlje treba pokoriti i onda kada nam se učine nepravdama. Stevan Sindelić je na Čergu dragovoljno i veselo bacio u vazduh barutanu, sebe i Turke. Aleksandar Karadžević je svakoj opasnosti rado gledao u oči i govorio: »Ne drži mene ovaj narod na ovom mestu zato, da sedim skrštenih ruku i da vodim računa o svom životu!«

Ni mi nismo u Sokolstvu zato da se neprestano dogovaramo, da neprestano nešto odlazimo, da čekamo, da se kolebamo, da se tužimo na zla vremena. Ne može to biti u prirodi Sokola. Ne može ni jedna sokolska dužnost, ne može se ni jedan rad za narod sračunavati na paru, jer nema tih para na svetu. Nema tih para kojima bi se nagradio Đorđe Vasiington za njegova dela prema narodu, niti mi možemo nagraditi našega Nikolu Teslu za njegove pronalazke. To su oni tako radili, jer su gonjeni jednim neobuzdanim impulsom da treba da čine neko dobro, da se satiru, da ginu tu na poslu, na radu za druge, za sve druge ljude. Svi oni, i svi drugi geniji na svetu znali su samo za jedan princip u životu: Vršim rado i veselo dužnost prema nauci, prema ljudima, prema državi, prema progresu, prema mojoj izabranoj misli.

To i takvo geslo mora nositi u svom biću svaki naš Soko, pa i svaki naš građanin. Sad imamo svoju državu! Sad znamo i odmah vidimo zašto radimo. Sad se moraju menjati metode ranijeg destruktivnog rada. Mesto rušenja — gradnje. Mesto razmetanja — trpeljivosti! Mesto kritike, ljutnje,

mržnje — samo istrajan rad, iskreno raspoloženje i bratska ljubav!

Čini se da su ovo samo fraze ili razgovor ugodni dobrih ljudi, kad se zna da u životu, pa razume se i kod nas, postoji samo jedna beskraja utakmica u kojoj podleže onaj koji mnogo idealizuje. Pa ipak mi se ne odričemo svog sokolskog idealizma, jer sad imamo svoju državu! I mi nećemo podleći i pored svog idealizma. Naši ideali su nešto sasvim realno. Realni, jer smo i mi kao organizacija, i narod kao jedna celina, nešto realno. O tome jasno govori Masarik u pomenutom delu: »Mi ne smemo gubiti iz vida da smo ipak jedan mali narod, i otuda izvlačimo pouku da treba više misliti, više raditi i više stvoriti nego što stvaraju drugi. Jedan naš čovek mora od sebe davati po tri i po deset puta više nego što moraju da daju članovi onih naroda, koji su živeli vekovima u slobodi, u miru i u blagostanju!«

Povodom 10-godišnjice rada Sokolske župe Mostar na selu

Zašto priređujemo sabor sokolskih četa

Uprava župe Mostar je u mnogobrojnim prilikama kroz pisma četama, savete tečajima i razjašnjenja društvenim referentima za rad na selu — saopštavala uzroke i pobude zašto priređujemo sabor sokolskih četa.

Sad, neposredno pred održanje istoga, to čemo svim pripadnicima od četa, društava do župe ponoviti, prenošeci ovo saopštenje na širu zajednicu u vanskolsku javnost.

Upravi župe nije do »slava i proslava«, jer je i previše svesna da je ova zemlja obljutavila zbog njih i svih onih što se zanose jalovim proslavama i tobožnim uspjesima, koji većinom proizilaze iz sumnjivih pobuda.

Razlozi za sabor sokolskih četa jesu dublji i veći. Desetogodišnji trudljubivi rad, pun napora i ličnih žrtava, koga podnose brojni manji i veći sinovi ovoga kraja, od opanka pa do cipele i od golog vrata do ovratnika belog zaslužuju sumiranje sviju napora, žrtava i bogatih iskustava.

Pregledati prošlost, sumirati sadašnjost i stvoriti plan za budućnost, to je cilj sabora. Ali umeti to sve reći i izneti nije lak posao. Kuditamo je teže to sve osjetiti. Jer kroz ceo ovaj 10-godišnji rad provejavala je neizbrisiva misao naše predratne inteligencije, koja je glasila: »Samo ona organizacija narodu služi, koja inteligenciju sa selom združuje.« Ova misao označava najveće pitanje ne samo kod nas već i u svim narodnim poslovima. Ova misao, zbog svoje izvanredne važnosti, bila je preteča ostalim mislima pa i delima u celokupnom narodnom radu sokolskog pokreta našeg kraja. U toj misli prethodnici sve je istaknuto i rečeno. Sve je jasno i planski iz nje proisticalo; šta ima da rade zidari narodne i sokolske slobode, pravde i ljubavi.

U tom korenu za jedan veliki i večni narodni ideal naišli su naši Sokoli na neiscrpne seoske snage i du-

Istorija će o Masariku svojevrmeno izreći svoj sud. Sve će kazati, a mi već sada možemo i kazati i verovati da je on jedan eminentni politički i naučni genije u našem Slovenstvu. Zato njegove reči prožimaju celokupno naše biće, a naročito onoga kada slavimo dan svoje slobode. Zato nam naši ideali baš na današnji dan izgledaju tako svetli. Idealizacijom je stvarana ova, sada slobodna jugoslovenska zemlja, i ona će se jačati i čuvati daljim idealizacijom.

Sad imamo svoju zemlju. Sad što radimo, sve radimo za svoje, za svoj narod, za sebe. Samo s ovakvim pogledom i ovakvim uverenjem za sutrašnjicu — istinski se radujemo i istinski slavimo naš istorijski i sjajni Prvi decembar.

Prof. M. St. Stanojević, Petrograd

hovna bogatstva. Nepromenljive i uvek savremene stare i patrijarhalne istine koje su naš narod hranile, odgajale i čuvale u najsudbonosnijim časovima, postale su ishodište mnogih uzroka, za održanje zajedničkog zbora i dogovora. Narod je davno rekao: Bez zbora nema dogovora! Zato hoćemo sa svim sokolskim, narodnim i našim prijateljima razgovora i dogovora, da zavet dedova obnovimo, jer je došao čas da sad ih ikad svojim gorenjem poslužimo jednom i istinitom Bogu, nejakom Kralju i Otadžbini rasnih domaćina.

Vremena su ozbiljna. Odgovornost za svakog člana narodne i sokolske zajednice je ogromna.

Evo zašto održavamo sabor:

1) da obeležimo mede našeg 10-godišnjeg hoda i rada u selu i da istaknemo sve blagodati i lepote svetlih napora naših Sokolova;

2) da skrenemo pažnju javnosti na razmere i značaj ovog pokreta za preporod sela i naroda;

3) da ukažemo pozvanim na ogromnu korist sokolskog ulaska u selo za narod i državu, te da pribavimo moralnu i materijalnu pomoć za daljnji rad;

4) da izazovemo i iznademo nove snage za saradnju bilo kod pojedinaca ili sličnih pokreta u našoj Otadžbini;

5) da čujemo slobodnu reč seoskih Sokola, njihovo mišljenje, želje i zahteve u pogledu daljnjeg sokolskog rada. Jer seljak najbolje oseća i zna tumačiti svoje poslovice: **Pravda drži selo i gradove, a ljubav ujedinjuje obdvoje;**

6) da čujemo bratsku i istinsku reč naših Sokola i prijatelja sa sviju položaja državnih, narodnih i sokolskih o sokolskom seoskom pokretu, kako s gledišta sela i grada, tako i s gledišta državnog i narodnog jedinstva;

7) da utvrdimo večne i nepromenljive narodno-seoske vrline, bez obzira na veru i pleme, koje su pod uticajem materijalističkog učenja lažne inteligencije, ostale zatrpale u duši seoskoj, kao žeravica pod mnogim pepelom, te da ih razbuktimo do stare narodne duhovne snage i da ih postavimo na temelje svijlu naših kako duhovnih, tako i materijalnih stvaranja;

8) da utvrdimo idući plan rada i podignemo veru u pobedu dobra nad zlim kod onih malovernih;

9) da po svim gornjim pitanjima utvrdimo naša nepokolebljiva gledišta u obliku jedne rezolucije po svim pitanjima, kao i zaključke za rešavanje istih;

10) da Sokolstvo na selu kao najveći miljenik Blaženopamćenog Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja oda počast, priznanje i zahvalnost povodom prve godišnjice Njegove smrti. U ovih 10 tačaka rečeno je sve ono zbog čega održavamo sabor sokolskih četa, verujući da mu neosporno još veću vrednost i značaj daje vreme sokolskog i narodnog života u kojem se danas nalazimo.

Ljudima je otežao život. Postali su im napeti živci. Većina je razdražena, a među njima najveći deo pokreće na svaki rad pobuda mržnje i zlobe prema suparniku. Sve je obremenjeno teškim slutnjama, mislima i čudnim vremenima. Svaki nešto traži, ali slabo nalazi. Svaki veruje u forme i spoljašnja čuda. Istina, neko i puteve nove iznalazi, ali usled opštih zabluda izlaza ne nalazi. Neće niko da prizna sebe saučesnikom opštih nevolja i zločina. Niko neće da prizna istinu i pospe gla-va pepelom.

Jedni vele i poručuju: natrag u porodicu i život starog morala! Drugi vele: vraćamo se Bogu i napaštenim imaćima običajima! Među njima ima ih od svetskog glasa. Njima se savremenici klanjaju, — dok oni o dobru govore, — ali isti čim počne priicati da je »zlo radenje gotovo suđenje« ističući da nastupaju vremena narodne strahote, međunarodni užasi, surovi sukobi, teški dani za svakoga, o rušenju evropskih spomenika, o obustavi za uvek električnih centrala, motora i turbina, odmah proglašuje ih sanjarijama.

U ovakvim vremenima ni Sokolstvo nije moglo ostati pošteđeno od savremenih zabluda, mana i nevolja. Zato ulaskom Sokolstva u selo rešeni su mnoga teška pitanja ne samo sokolska već i opšte narodna. Jer je Sokolstvo u svom kružnom letu došlo tamo odakle je rođenje ugledalo. Ono je ulaskom u selo izvršilo kružno spajanje narodnog hoda i omogućilo raznoliki život malih i velikih, slabih i jakih da upozna i ujedini, zbog međusobnog pomaganja i dopunjavanja, moralno u korist bogatih, a ekonomski u korist siromašnih.

Ovaj povratak u selo nije tako lak posao. Jer ovde je dužan jaki da se preagne nejakome. Time se ispoljava cilj Sokolstva u služenju i žrtvovanju, a ne vladanju i nasliđivanju. Dakle, sokolska je služba u narodnom životu davati a ne uzimati. Služiti a ne zapovedati.

Istina, savremenici i pretstavnici napretka svako kretanje stazi samoodricanja, trpljenja i služenja, nazivaju nazatkom i povraćanjem natrag u mračno doba neznanja.

poljske nacionalne crte du go su, pored drugih vodećih ruskih pisaca, odbijale i Tolstoja. Tako u »Ratu i miru«, gde opisuje prelaz preko Njemena, pripisuje puk Poljaku, što su se njegovi ulani bez potrebe utopili u mrljor reci. Šegur u »Histoire de Napoléon 1812« (odakle je uzet ovaj događaj) pripoveda, doduše, da je morala konjica preplivati reku na carevu zapovest i za njenu pogibelj okrivljuje Napoleona. Tolstoj je prebacio odgovornost na pukovnika samo zbog toga, da bi dokazao, kako je Poljacima tobože toli svojstveno naduveno herojstvo nepotrebnost. Tolstoj je zatru u sebi ovo nasleđeno preziranje tek posle duge unutarnje borbe te je u drugoj polovini života zamenio mržnju i prezir nežnom ljubavlju. Inače je davao Poljacima, koji su se obračali na njega s raznim žalbama, uvek iste filozofske savete. Kad je god. 1895 prof. M. Zdzichovski napisao pregled savremenih poljskih verskih i političkih struja, napisao mu je Tolstoj, na njegovu molbu, predgovor o potrebi poljsko-ruskog zbliženja. Knjiga je postigla svoju svrhu, jer je odjeknula u međunarodnoj javnosti. Ali Tolstojevi dnevnici svedoče, da se je nerado odazvao pozivu Zdzichovskoga, koji ga nije mogao ubediti o kršćanskom idealističkom karakteru poljskog nacionalizma. Sienkiewicz, koji je godine 1907 zamolio Tolstoja, da bi se pridružio protestu protiv nasilne germanizacije u Poznanju, opet je primio kao odgovor, da će nasilje državne vlasti onemogućiti jedino duhovno usavršavanje. Na kraju je Tolstoj neočekivano pridodao, da ne treba žaliti progone poljske seljake, jer će »i na drugoj grudi ostati ono isto što su i bili«, nego treba žaliti dušmanske Pruse, koji će izgubiti svoju dušu. U zanosu večnosti Tolstoj se nije mogao u tom političkom sporu da odluči

niti za Nemce, niti za Poljake. Sienkiewicz pak, pisac očajnog dela »Bartola pobeditelj«, morao je taj odgovor uzeti na znanje s gorkim osećajima. Valja napomenuti, da se u Tolstoju istovremeno niče poklapao umetnik s moralistom. Mučeništvo poljskog visokoškola, osuđenog na dvanaest tisuća šiba, najtragičniji je trenutak njegovog »Hadži-Murata« iz g. 1904. Tužna istorija neuspelog begstva Poljaka usteže iz sibirskog prognostva »Zašto?« (1905 god.) naročito je zanimljiva kao uverljivo opravdanje i obrana istog — za Tolstoja inače neprihvatljivog poljskog nacionalizma. Kad je izbio rat 1904 god., izjavio je Tolstoj na telegrafsko pitanje američke štampe, da nije na strani ni Rusije, ni Japana, nego da je na strani onog nesrećnog naroda, kojega u obema zemljama teraju na takav rad, koji je protivan čovečjoj prirodi. Ali malo zatim napisao je u svom dnevniku: »Predaja Port Artura ogorčila me je, boli me«. Naravski da se je sećao vlastitog sudelovanja kod herojske obrane Sevastopola, kad je govorio zetu: »Za mojih vremena bi se ovo smatralo sramotom: predati tvrđavu, premda je bila dobro snabdevena i brojila 40 tisuća momaka«. Tolstoj je bio svestan svoje nedoslednosti te je zabeležio u svom dnevniku: »Ovo je patriotizam u kome sam odgojen i ne mogu da ga bacim. Ali svestan sam Božijeg zakona i ova svest obuzdava u meni sebičnost«. Jako Tolstojevu domoljublje borilo se je sa svim njegovim mislima; Tolstojeva kritika nije se odnosila na Rusiju samu nego na omraženu vlast. I u »Uskrsnuću« vidimo, da autoru nije među navedenim revolucionarima naročito drag Konratjev, proleter i vod štrajka, kad su radnici zapalili tvornicu i ubili direktora, već da mu je bio seljak Nabator koji je bio mišljenja, da revolucija

»nije smela da uništi ovu zgradu, nego da se moralo drukčije raspodeliti nutarnje prostorije ove divne, jake, silne, vruće ljubljene stare zgrade«. Tolstojev duh dizao se je do kraja života i uvek se je odmićao od nestrpljivosti. Antimilitarista Tolstoj odgovorio je na pismo pitomca kadetskog škole, koji ga je pitao, da li ne bi bilo najbolje da napusti zavod, da su vanjske prilike bez značaja, a da je glavno rad duha, ovako: »ako imate mogućnost da produžite sadašnji način života, produžite ga«. Iznenađna smrt nije okončala, već samo prekinula taj razvoj. Tako je ostavio oko 1911 godine nauku o neprotivljenju zlu i Tolstojev prijatelj Masarik, koji je i do sada ostao veran svome idealizmu.

Poslednji Tolstojev nastup u javnosti bio je odgovor na pismo Poljakinje iz god. 1909, koja mu je predbacivala, da o Poljskoj čuti, dok o Bosni daje izjave. Tolstoj je opet ponovio, da zatiranim neće doneti slobodu nikakav patriotizam, nego zameću nasilne borbe sa zakonom ljubavi. »Ova će se zamera ostvariti vrlo skoro.« — zaključio je Tolstoj te dodao: »Pored toga ja imam maštu. Ova mašta jeste u tome, da će ogromni prevrat u čovečijem životu otpočeti osobito posred nas, posred slovenskih naroda, koji su manje od drugih ratoborni, a više od drugih kršćanski. Zato ne bi otpočeo taj pokret, koji je tako sudbonosan po čovečanstvo, u rasparčanoj Poljskoj? Ako ne u Poljskoj, to onda u Rusiji? Ako taj pokret otpočne u jednom od slovenskih naroda, prirodno bi bilo, da se pridruže i ostali narodi. Obuhvati li ovaj pokret Slovenstvo, to će on neizbežno zaraziti i sve kršćanske narode«. Godinu dana pre toga pisao je Tolstojev lečnik i tajnik Slovak dr. D. Makovički malone iste reči jednoj Supkinji na njeno pitanje o okupaciji Bosne. On

kaže: »Štovana gospodo! Vaše pismo potsetilo je Lava Nikolajeviča na izjavu, kojom je rekao, da kad nam se čini, da je već sve izgubljeno, često biva, da je baš sve spašeno. Lav Nikolajevič misli tako i zbog toga, jer nije važan politički položaj Kraljevine Srbije nego duhovno-religiozni položaj celoga naroda. A to je naročito važno za narode slovenskog roda, koji su po mišljenju Lava Nikolajeviča religiozniji od ostalih naroda, a time i pozvani, da zavedu posve novi odnos prema političkoj vladi, posve odvojen od onoga u drugih naroda.«

Naveću još jedno pismo, koje je uputio moskovskom društvu »Slavija« god. 1909. U njemu Tolstoj veli: »Draga braćo! Ne mogu a da ne verujem u isključivo poslanstvo Slovenstva za ujedinjenje ne samo kršćana nego i svih ljudi, kao što je ta misao divno izražena i u Kolara.«

Tolstoj nije poznavao nikakvo svesno razdvajanje. Povremeno su se samo sukobile jedna s drugom, — kako svuda, tako i u njegovom slovenskom osvedočenju, — obe polovine njegove duše. U sličnim primerima izvijao mu se uzdisaj: »Hteo bih živeti, a ne stati kao vojnik na straži svoga života!«

Njegovi uzvišeni snovi ne mogu se ostvariti u naša vremena. Samo budućnost, koja nam je tako skrivena, mogla bi opravdati njegovu nepokolebljivu veru u netaknutu versku moć ruskog naroda. A ipak možemo tvrditi, da Tolstoj nije pogrešio, kad je pola godine pre svoje smrti pisao na poziv slovenskoga kongresa u Sofiju, kako su mu bliži Slovenci od ljudi drugih naroda, i da će osnovu svetskog verskog ujedinjenja prihvatiti slovenski narodi pre nego bilo koji drugi narod. Sada, kad nema na zemlji sličnog ovaploćenja međunarodne svesti,

kakvo je ovaploćenje pretstavljao Tolstoj, nema više sumnje, da njegova propoved nije mogla ostati bez traga. Morala je da prene čovečanstvo iz sna, premda je ovo minoilo savremenike. Nova knjiga prof. V. Lednickoga o Tolstoj i Poljskoj (Krakov 1935), nesumljivi je dokaz nutarnje veze između Tolstojevog moralnog sačuvstva vanja s Poljskom te one deklaracije privremene ruske vlade iz god. 1917, koja je proglasila njenu nezavisnost. I Spska kraljevska akademija počastila je Tolstoja svojim članstvom baš god. 1910, dakle skoro posle njegovog — toli neznatnog — stanovništva realne politike — nastupa u vezi s okupacijom Bosne. Dr. J. Badalić objavio je u poslednjem novembarskom broju »Hrvatske revije« dirljive podatke o kultu Tolstoja na ostrvu Braču, gde mu podiže pola godine pre no što je izbio svetski rat spomenik, prvi na svetu. Dr. J. Slavik je počeo u oktobarskom broju »Slovenskog pregleda« objavljivati raspravu o mogućnosti istorije Slovenstva kao celine. Zabećuje dosadašnje prigovore glede uticaja Istoka i Zapada i drži, da će za-meriti istoriju pojedinih država istoriji međunarodnog zbliženja pod parolom općečovečanskih istina. Slovenstvo je zastupano u ovom produbljenju i nom ujedinjenju doduše kao celina, i Tolstoj je među prvim putokazima općeg bratstva.

Ako Slovenstvo u borbi za svetlu budućnost ne zaboravi na silni poziv Tolstoja o neophodnosti duhovnog preporodaja, onda seme, koje je on posejao nije palo na kamenito tlo. Dvadesetpetogodišnjica njegove smrti jeste kao ognjen oblak, koji vodi u obećeno carstvo.

Dr. N. Preobraženski, lektor, Ljubljana

Oni ne znaju da nikakva zajednica ne može se održati niti istinski uspeh doživeti bez trpljenja i služenja većim manjim, jačih nejačim i bogatim siromašnim.

Medutim, nas je ohrabrio naš rasni seljak, koji zna da, kad putnik zaluta s puta, mora da se vrati natrag. Ali to povraćanje sa stranputice on ne naziva nazadovanjem već napredovanjem. »Okreni se pa podi napred, pa ćeš naći put pravice, — tako seljak veli.

Prema tome, sve današnje tegobe, razdraženosti, mržnje, zloće i bremena u ova čudna vremena nalaze kako u Sokolstvu, tako i u narodu svoj uzrok u čoveku, koji je bahato pogazio večni zakon ljubavi i službe narodu, a uzeo lažni i prolazni mržnje i nasladijanja. Zbog toga proizilazi da se Sokoli nisu povratili u selo zbog sunca i čistog vazduha, već zbog službe i saginjanja nekakom i zaboravljenom bratu — da bi ovako sebe duhovno uzdigli, a seljaka privredno podigli.

Naši stari domaćini davno su iznašli kamen mudrosti za rešavanje svih čvorova ma kakvi oni bili, a to je: Vera u Boga, istrajni rad i malene potrebe. Rad bez štednje kao i štednja bez rada sakata je družina, a oboje mrtvo bez žive vere u večnoga Boga.

Na koncu da rečemo: Sve nevolje, zla, nedaće, sukobi, borbe i mržnje u narodu samo od sebe se smanjuje ukoliko čovek jače ostvaruje u sebi ove tri moralne vrline ispisane na kamenu mudrosti starih seoskih domaćina. Zato kličite stari guslar neumorno: Nema škole bez doma, ni doma bez domaćina, a države bez Kralja, a sveta bez sve-mogućeg Boga.

Eto, to su naši pogledi i duhovna snaga, koja nas sili i goni pripremanju i održavanju prvog sabora sokolskih četa.

Č. Milić, Mostar

Naše Sokolstvo se prijavilo za olimpijske utakmice 1936

S nekoliko promišljenih i dobrih poteza brat načelnik i sestra načelnica Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije stvorili su raspoloženo i kostur naših olimpijskih odeljenja za utakmice 1936 godine u Berlinu. Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije prijavio je službeno jugoslovenskom olimpijskom odboru, da će učestvovati na XI olimpijskim igrama 1936 u Berlinu. Svi koji smo bili na toj važnoj sednici Jugoslovenskog olimpijskog odbora, na kojoj je tajnik izvestio o ovoj prijavi Sokola, s naročitim zadovoljstvom smo osetili ovo iskreno i puno priznanje, s kojim nas pretstavnici svih sportskih saveza u kraljevini pozdravljaju za ovu veliku pomoć. Jer baš našim Sokolstvu duguje jugoslovenski sport, ili odredeno: Jugoslovenski olimpijski odbor svoje — sportske pobe-de! Zvuči nam to malo čudno, ali je tako: do sada su jugoslovenski sudelovali na olimpijskim igrama 1912 u Stokholmu, 1920 u Antverpenu, 1924 u Parizu, 1928 u Amsterdamu i 1932 u Los Angelesu. Na svima ovim nastupima bilo je skoro 130 jugoslovenskih olimpijskih boraca ovih grana obilnog i svestranog olimpijskog rasporeda. Ali — jedini uspehi Jugoslovana na svetskim olimpijskim igrama bili su, do sada, uspehi naših odličnih sokolskih vežbača na igrama 1924 u Parizu i 1928 u Amsterdamu! Tamo je Sokolstvo osvojilo Jugoslaviji prve i jedine olimpijske pobe-de i počasne nagrade. I samo zahvaljujući Sokolima jugoslovenska trobojka se opetovano vijala na visokom pobe-dničkom jarbolu. Eto, tako su Sokoli, tako je Sokolstvo steklo Jugoslaviji do sada najlepše sportske pobe-de: olimpijske!

Velike zasluge zato ima odlični vater i učitelj jugoslovenskog Sokolstva brat dr. Viktor Murnik, koji je naše Sokolstvo davno pre ovih pobe-da uputio smerom razvijanja i negovanja stručne kakvoće; vodio u posećivanju i sudelovanju na međunarodnim utakmicama, i u sticanju onog iskustva, znanja, odlučnosti i samopouzdanja, bez kojih nema uspeha. Ali mnogo je zasluga za ove pobe-de imaju i sami pobe-dnici, sjajni vežbači, svetski majstori, braća Leo Stukelj s tri zlatne kolajne, kao trostruki i jedini jugoslovenski prvak, brat Josip Primožić sa srebrnom kolajnom i brat Stane Der-gane s brončanom kolajnom za pojedinačne pobe-de i uspehe, a odeljenje je steklo 1928 godine na IX igrama 8 brončanih kolajna, tako da je čisti priнос Sokolstva našem olimpijskom sportu:

- 3 zlatne,
- 1 srebrna,
- 9 brončanih olimpijskih kolajna.

Ovo treba istaknuti ne zato, da se mi Sokoli pohvalimo pred drugima olimpijskim borcima iz Jugoslavije, za sada i do sada bez olimpijskih nagrada, već da se setimo onoga, što mi značimo za Jugoslaviju i za jugoslovensku trobojnicu u olimpijskom stadijumu.

I zato se Sokolstvo čvrsto i ozbiljno prihvatilo posla: članovi vežbaju marljivo zadane i slobodne vežbe za olimpijske utakmice. Vodi ih, podučava, sokoli i nadzire uz saveznog načelnika brata prof. dr. Alfreda Pihle-ru i dr. Viktor Murnik, naš dragi »Atak«, neimar tololikih međunarodnih uspeha našeg Sokolstva.

Marljivom spremanju pristupili su svi oni, koji smatraju, da su sposobni za ove teške, naporne, složene, ali tako lepe i uznesite borbe. Treba nam samo odeljenje osmorice majstora; za sada na svako mesto u odeljenju ima po četiri — pet boraca. Taj broj, ta zdrava široka osnovica najljepši je odgojni uspeh: spremanje za olimpijske igre nije stvar najuže izabrane četice, već je to pametno sredstvo općeg podizanja vrednosti vežbanja na spravama, stručnosti i kakvoće. I ta se širina rasprostrla po celoj zemlji. I u toj je velik napredak! Danas se olimpijske vežbe vežbaju u Beogradu, u Novom Sadu, u Somboru, u Subotici,

u Splitu, u Zagrebu, u Mariboru, Celju, Trbovlju, Kranju, Jesenicama, i u Ljubljani, matici i izvoru svih tih sokolskih uspeha. Brat dr. Viktor Murnik s bratom načelnikom obišao je sve vežbače. Sa svima se upoznao i sve je video. Pokazali su mu šta znadu. On je video i ono, što još ne znaju, i pomagao im da baš to nauče. Pokazivali su vežbačima usporeni film sa zadanim olimpijskim vežbama, koji je došao iz Nemačke. I dogovorili su se za nastavak vežbanja. Svi mi, celokupno jugoslovensko Sokolstvo s mnogo bratske ljubavi i srdačnog oduševljenja prati ovaj rad.

Ali još je jedna polovica sudelovanja Sokolstva na olimpijskim utakmicama: na igrama 1936 godine u Berlinu po prvi put će se takmiti i naše članice. To je njihov ne samo prvi olimpijski, već uopće prvi međunarodni uspeh. Njihova je zadaća i teža i lakša od one naših članova: teža zato što ulaze u borbu bez onog dragocennog iskustva, s kojim su oboružani naši članovi, ali lakša zato, što ne moraju braniti već osvojene prve i istaknute položaje. One idu po prvi put u borbu zato, da steknu svoje mesto u međunarodnoj lestvici vrednosti. Idu zato, da pokažu celom svetu, kako se Sokolstvo razvija uporedo, jednako dobro i među ženama, kao i među muževima. Jer su obe deonice sastavni deo naroda, velikog i prvog zadatka, radnog i odgojnog područja sokolskog dela.

Sokolstvo je pristupilo pripremanju za olimpijske igre 1936, svi su zato zadovoljni u Jugoslaviji. Vežbačima, vežbačicama i njihovim vodstvi-ma: Zdravo!

H. M., Zagreb.

Znak XI olimpijade 1936: olimpijsko zvono i na njemu lozinka „Zovem omladinu sveta“

Stanovanje i prehrana za posepioce olimpijskih igara u Garmišu i u Berlinu

Za zimske olimpijske igre od 6 do 16 februara 1936 god. ima dovoljan broj soba na raspoloženju u Garmiš-Partenkirchenu i okolini. Cene sobama i za potpunu opskrbu kreću se ovako:

- grupa I od 12 do 18 RM,
- grupa II od 9 do 12 RM,
- grupa III od 7 do 9 RM,
- grupa IV od 5 do 7 RM,
- grupa V RM (u privatnim kućama).

I za Berlin je predviđeno dovoljno soba. Za sada utvrdene su sledeće cene:

- hotelske sobe od RM 4.— na više,
- privatne sobe od RM 3.—, 4.50 i 6.—,
- skupni stanovi od RM 1.—.

Sobe u Garmiš-Partenkirchenu i Berlinu mogu se kod prethodnog plaćanja već sada poručivati. Plaćati se može u Registermarkama (po 13.50 dinara).

Informacije daje Nemački saobraćajni biro, Beograd, Knežev spomenik broj 5.

Nedostaci savremene higijene kod provođenja sokolske telovežbe

U našim prednjačkim tečajevima predaje se o higijeni, postoje društveni lekari, sagrađeno je dosta lepih i modernih domova, ali ako posmatramo uslove, pod kojima se provodi naša telovežba obzirom na propise higijene, ne bismo mogli biti s njima zadovoljni.

Nije, naime, dovoljno da se s mnogo novaca sazida lepi dom, ako se i kasnije stalno ne vodi briga o tome, da se u njemu održi red i čistoća, a još je veće zlo, ako ljudi, koji u taj dom zalaze nisu na barem tolikom stepenu higijenskog odgoja, da sami paze na red i čistoću, ili barem toliko uvidavni, da usvoje ono, što im pametniji i iskusniji u toj stvari razloži i protumači.

Naša se telovežba još uvek većim delom vremena provodi u dvorani, dakle u zatvorenim prostorijama, iako je to već odavno u vanjskom svetu zastarelo i nesavremeno. Osobito u manjim društvima. Teško je protumačiti ne samo širem bratstvu nego i samim prednjacima, da zrak u zatvorenoj prostoriji nije nikada i neće nikada biti ono, što je zrak na slobodnom, otvorenom prostoru. Čak ni onda, kad bi se tačno i savešno provodilo skupno čišćenje dvorane za vežbanje — a kako se ono provodi u većini naših dvorana, poznato nam je svima vrlo dobro — samo što smo se mi na to već odavno privikli i za naše neevropske pojmove nam se jedna dvorana, koja već dva tedna usprkos najvećeg prometa nije bila mazana uljem ili mašću — čini posve čistom, ako nema baš velikih smetova ili otpadaka. A kako je sa strunjačama? — na koje se pada telom, na kojima se prevrću deca i igraju — jeste li možda čuli kada, da se one čiste i mažu tankim slojem masti da se fiksira prašina?

Dvorane nam u većini slučajeva služe istovremeno za razne predstave, priredbe, škole i t. d., a da se posle ove — silom prilika — nevolje upotrebe, ne stavlja u ono stanje čistoće, što ga zahteva savremena telovežba u dvorani, ne samo što bi to bilo mnogo skupo, već dobrim delom i zato, jer se niko zbog toga ne uzrujava. Istina: mi barem ne vidimo slučajeva, da bi koje dete ili odrasli zbog toga ozbiljno nastradalo — ta i ciganin živi u smeću i bacilima, pa je evo itekako otporan i zdrav! Blago nama, kad je tako, ali sada čujte malo i drugu stranu: kako i odakle biva, da neki prvaci naše sokolske telovežbe imaju tuberkulozu pluća, odakle većini starih sokolskih prednjaka i nastavnika telovežbe gotovo redoviti kronični bronhitis. Tko može da rasudi još neprebrojene slučajeve umanjene otpornosti pluća kod starije braće, koja su prošla dvoranu?

Koliko ima u članstvu braće, čija pluća nisu zdrava, te oni tu zarazu prenesu neopazice na svoje drugove, a kod ovih se to oštećenje pokazuje tek onda, kad su jednom prestali da vežbaju, kada je po zakonu reakcije umesto vežbanjem podignute otpornosti nastupila umanjena otpornost, t. j. osetljivost za bolesti bilo iznutra, bilo izvana. Ova pitanja svakako još nisu dovoljno osvetljena.

Premda naše dvorane nisu, dakle, ni čiste, a kamoli idealno čiste za telovežbu, ipak je daleko veća nevolja sa samim vežbačima i vežbačicama, u kom slučaju začudo vežbačice imaju prednost. Ima tu pojava, na koje niko ne pazi, počevši od prednjaka pa do društvenog lekara (koji inače marljivo slaže birokratske statistike). Stupite li u direktnu članstva ili prednjaka, zadavice vas odmah strahoviti smrad, ukoliko se ona stalno ne zrači ili je na kratak čas zatvorite. Čini se, da se ovaj smrad smatra nužnim inventarom svake garderobe, ali tome nije tako. Ovaj zadrž dolazi:

1) Što braća i sestre oblače papuče direktno na boso noge, bez čarapa, pa kako se noga stalno znoji (iako nije baš vlažna) osobito kod pojačanog gibanja, nema sredstva (čarape) koje bi taj znoj upilo; on se uzirize u papuču, izjeda kožu, stvara smrdljivu nogu i papuču. Zatim se ove papuče ture jedna u drugu i bace u ormarić, odakle se kroz otvore na vratima širi smrad po celoj garderobi, dvorani i zgradi. Od jedne papuče malo, od više njih više, od mnogo papuča — mnogo smrada.

2) Odelo za vežbanje — trikot i trenirke, ne paru se dosta redovito, impregnirani su zadržom tela, — umesto da se obese u ormariću, obično se smotaju ili naprosto bace i polagano puštaju svoj zadrž.

3) Još veće zlo su crne gaćice, koje se nose ispod vežbačkog odelja, »jer se ne vidi na crnom, kao na belom svaka zmazanoća«. — Ovo je vrlo duhovito opravdanje: iako se ne vidi, ono je tu i baš stoga valja zabaciti sve crno pododelo, jer se na belom sve vidi i ono se onda mora oprati.

4) Naš Savez, želeći verovatno prisiliti nastajati na higijenu nogu, dao je boso nože za telovežbu, iako je to za

sprave skroz nepodesno, a inače deluje vrlo neestetski. Nije se računalo s ogromnim nedostatkom kupaonica, tuševa i korita za pranje, jer bi u tom slučaju svaki nastajajac morao da ima svoj sapun i ručnik — pa se postiglo obratno: naime da se prijava noga kratkim putem uvlači posle vežbe u čarapu i cipelu. Boso vežbanje je vrlo neprikladno, a za gradsku decu, koja nisu vična da budu bosa, čini osetljive smetnje u dvorani, još veće na igralištu, a nije ni lepo ni ukusno videti od tla priljavu nogu, obično deformisanu cipelama. Mekana panuša i

SMUČARSKA TAKMIČENJA SAVEZA SKJ U MARIBORU

Po zaključku Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije imaju se održati u god. 1936 smučarska takmičenja za prvenstvo Saveza SKJ, i to u Mariboru i na Pohorju. Organizacija ovih takmičenja poverena je Sokolskoj župi Maribor, koja svojim radom nastoji da se ovo takmičenje razvije u prvi slet sokolskih smučara i u do sada najveću manifestaciju smučarstva u Sokolstvu.

Kao takmičarski dani određeni su: petak 31 januara, subota 1 februara i nedelja 2 februara 1936.

Program takmičenja biće, kako se predviđa sledeći:

dne 31 januara po podne: takmičenje članova na stazi od 18 km, i takmičenje članica na stazi od 8 km;

dne 1 februara ujutro: uspon na Pohorje do Ruške koče (1250 m), a po podne smuk članova na 5 km i članica na 2 km, sastanak u Rušama;

dne 2 februara po podne: takmičenje u skokovima na skakaonici u Mariboru, a naveče pozdravno veče u čast takmičara.

Za ovo takmičenje osnovan je i počasni odbor, u kome su predstavnici Saveza SKJ i mariborskog Sokolstva, predstavnici lokalnih vlasti i organizacija. Takmičenja vodi priredivački odbor pod predsedništvom brata Komea Slavka, načelnika Sokolske župe Maribor. Odbor ima i svoje pododseke, i to tehnički, propagandni, nastanbeni i redateljski.

kratka čarapa odgovaraju jedino za tu svrhu.

5) Dvorne za telovežbu su obično visokih zidova: kada se je poslednji put čistila i otirala prašina i paučina sa stropa vaše dvorane? Sitna nevidljiva prašina je najopasnija — ona se trčanjem u dvorani uvek uzvija, a vežbanje u prašini ne može biti od koristi.

O tim pojavama, običnim u gotovo svakom našem društvu, treba da vode brigu u prvom redu prednjaci, prvo za sebe, zatim svaki za svoju kategoriju, a za čistoću dvorane prednjački zbor u celini, sve skupa treba da nadzire, upućuje i daje savete društveni lekar — biće to uz solidnu pregledbu vežbača radi dozvole vežbanja od daleko veće koristi za nas i naš sokolski ugled — od merenja bicepsa.

Dr. Branko Mudrinić, Zagreb.

Priredivački odbor izdaje i propagandni plakat veličine 65 x 95 prema nacrtu inž. Vičića iz Zagreba. Izdaje se također i jedna propagandna brošura o smučarstvu u Sokolstvu s opisom i reljefima smučarskih staza, s opisom i slikama Pohorja i t. d. Posebice izići će i popis takmičara.

Prilikom ovih smučarskih takmičenja izdaje se i posebna sokolska smučarska značka iz kove.

Prijave za ova takmičenja treba poslati što pre moguće, a najdalje do 15 januara 1936, da se pravovremeno priskrbe prenoćišta.

Priredivački odbor umolio je već Ministarstvo saobraćaja za što veću povlašćenu vožnju u Maribor i natrag. Za učesnike ovih takmičenja nastojace se pribaviti i prenoćišta po mogućnosti besplatna i što jevtinija prehrana. Posle takmičenja organizovaće se izleti na zapadno Pohorje, gde su krasni smučarski tereni i staze.

Daljnja uputstva za ova takmičenja objaviće se pravovremeno u »Sokolskom glasniku«.

Sokoli smučari, pripravlajte se već sada na vaš praznik, na ova smučarska takmičenja Saveza SKJ u Mariboru. Neka niko ne izostane s te manifestacije sokolskih smučara, koja ima da pokaže njihov silan razmah!

Sokolska župa Maribor

Odbor za smučarska takmičenja Saveza SKJ

Pomažite i širite sokolsku štampu!

Vežbanje starijih vežbača

Po našim društvima imamo vrlo mali broj starijih vežbača, koji redovno posećuju časove vežbanja. Pod starijim vežbačima podrazumevamo vežbače starije od 35 godina. U pojedinim društvima postoje takozvane »grupe starije braće«, ali broj takvih društava je vrlo mali, a još je manji broj društava u kojima ta grupa vežba redovno. U većem broju društava grupa starije braće počne rad obično kada je pred nekim sletom i posle sletanja grupa ide opet na odmor, bolje rečeno ona se opet rastura do idućeg sleta ili javnog časa, kao da i starijoj braći nije potrebna telovežba.

Retko se vidi na našim sletovima i javnim časovima pri »ostim vežbama članova vežbača starijih od 35 godina, ali za to nije redak slučaj, da se u grupi starije braće vidi »starec« od 30 godina — po neki put i mladi. — To su »stareci«, koji vežbaju samo prilikom sleta. Pred sletom dolaze na nekoliko časova u vežbaonicu, nauče lake proste vežbe, odu na slet i tamo odvežbaju — po neki put i ne odvežbaju — određene vežbe, a posle sleta ih opet nema. S takvim »starcima« trebalo bi da se prekine. Trebalo bi odrediti godine starosti za grupu starijih vežbača. Drugačija slika vidimo prilikom sletova u Pragu pri nastupu braće Čehoslovaka, gde s mladim članstvom nastupa i veliki broj vežbača starijih i preko 50 godina. Od njih svaki želi da nastupi s mladima iako ga vreme pregazi, jer se oseća još mladim i trudi se da savlada i teže

vežbe, ali za to takav vežbač mora redovno dolaziti i na časove. Medutim kod nas takvih vežbača ima vrlo mali broj. Kod nas u većini kad neko prekoraci 25 godina starosti, on se odmah oseća starcem, a svakojakih izgovora nađe da ne može dolaziti na vežbanje. I još je gore kada se vežbač oženi, taj je obično za uvek izgubljen za sokolana, jer mu žena ne da da ide na časove, šta je najčešći izgovor mladosti, ili odmah prelazi u grupu starijih vežbača. Sestre Sokolice ne bi trebale da ovo svojim muževima-Sokolima krata, već bi trebale da svoje mužve nateraju da i posle svadbe polaze na vežbanje.

No, pored ovih mladih »stareca« mi u našim društvima imamo veliki broj bivših dobrih vežbača, koji su uopšte prestali s vežbanjem ili prelaze u grupu starije braće, ili se mogu videti u sokolani samo pred nekim sletom gde za dva tri časa nauče proste vežbe za stariju braću, a posle opet idu. Za takvu braću ima već donekle opravdanja zašto redovno ne vežbaju, ma da bi trebali i oni sami da znaju, da je i njima potrebna telovežba da bi očuvali ono što su ranijim redovnim vežbanjem stekli na svome telesnom uzgoju.

Za mlade vežbače mi imamo raznih priredbi s kojima ih vezemo uz sokolana i uz redovno pohađanje časova. To su razne utakmice, spremanje za javne nastupe u prostim vežbama i vežbama na spravama, spremanje za akademije i t. d. Svaki od mladih vež-

ROSIJA-FONSIER • društvo za osiguranje i reosiguranje • Beograd

bača želi da se pokaže na javnom času, akademiji ili da odnese pobjedu na utakmicama, a to im je cilj u većini slučajeva. Međutim kakav cilj imaju pred sobom stariji vežbači? Vreme ih je pregalilo, oni se više ne mogu takmičiti s mladim članovima, oni ne mogu vežbati ono šta vežbaju mladi i za to napuštaju vežbaonice. Jeste da imaju cilj da održavaju pohađanjem časova svoju telesnu sposobnost, kako sam već napred rekao. Još im je samo jedini cilj da povremeno nastupe na kojem sletu u prostim, lakim vežbama i to je sve.

Šta da se dakle, tu poradi da u našim vežbaonicama zadržimo i dalje starije vežbače i da dovedemo nove? Odgovor je lak. I starijoj braći treba odrediti neke priredbe, koje bi ih vezale uz sokolana, a pripremajući se za te priredbe, stariji bi vežbači morali dolaziti redovno na časove da bi postigli uspeh. Po našem mišljenju, najbolje bi bilo da se i za starije vežbače propisuje svake godine i prilikom svakog sleta utakmice bilo na spravama, lakoj atletici, odbojci i t. d. Naravno prilikom sastava programa utakmica i sastavljanju vežbi moralo bi se voditi strogo računa o telesnoj sposobnosti i godinama starosti takmičara. Za utakmicu u grupi starijih ne bi se smeo pustiti onaj, koji nije navršio bar 35 godina života. Pored toga morala bi

se i sama grupa starijih podeliti, po mome mišljenju, u dve kategorije, jer se mora praviti razlika između vežbača starog 35 godina i vežbača od 50 godina. U prvu kategoriju bi dolazili vežbači od 35 do 45 godine, a u drugu kategoriju vežbači od 45 godine na više. Proste vežbe za obe kategorije bi bile iste. Takođe program iz lake atletike bi za obe kategorije bio isti, ali lestvica za ocenjivanje bi bila drugačija za I i drugojaču za II kategoriju. Ako bi se priredile utakmice i na spravama tu bi se morale sastaviti teže vežbe za I i lakše za II kategoriju.

Nama je vrlo dobro poznato, da među našim starijim vežbačima ima velik broj onih, koji bi voleli da se takmiče. Ima vežbača koji su nekada bili dobri takmičari, a koji bi s radošću dočekali da se i sada takmiče sa sebi ravnim.

Moguće je, da će neko primetiti, da ovakav pokušaj s utakmicama starijih vežbača nije do sada učinila ni Češka opština sokolska, ali mi ne smemo da uvek čekamo na upute sa strane i da prosto kopiramo, nego treba i sami da uvedemo u naše Sokolstvo nešto novo. Neka se učini pokušaj s utakmicama starije braće, a ja verujem da će biti odziva i uspeha.

Josef Prohaska, župski načelnik, Kragujevac.

Sednica prosvetnog odbora Saveza SKJ

Dne 24 pr. m. održana je u Beogradu vanredna sednica zbora prosveta našeg Sokolstva. Ove zboru, kome je predsedavao zamenik starešine Saveza brat Đura Paunković, učestvovali su članovi prosvetnog odbora Saveza i župski prosvetari, odnosno njihovi zamenici iz 20 župa. Svoj izostanak opravdale su 4 župe, i to: Celje, Skoplje, Split i Šibenik-Zadar. Pored pomenutih, zbor su posetili i mnoga braća iz savezne uprave, a i druga.

Otvorajući zbor, zamenik starešine brat Paunković toplo je pozdravio skupljenu braću i pozeleo im uspešan rad. Nakon što je upućen pozdravni telegram prvom zameniku starešine Saveza bratu Ganglu, zamenik starešine brat Paunković održao je sledeći govor:

— U trenutku, kada su se u sedištu našeg Saveza našli na okupu glavni nosioci prosvetnog rada u našem Sokolstvu, a naročito njegovi odgovorni predstavnici po našim župama, da uzmu u razmatranje prosvetne prilike koje danas vladaju u našoj organizaciji, — pri čemu će se neminovno dodirnuti i opšte stanje u kome se Sokolstvo nalazi — smatram za umesno i potrebno da i od svoje strane iznesem nekoliko misli o sokolskoj prosveti uopšte.

Sokoljski prosvetni rad, zaslugom onih koji su ga za poslednjih pet godina s toliko ljubavi, požrtvovnosti i razumevanja sprovodili u život, postao je danas važan, pored tehničkoga rada, svakako najvažniji, integralni deo naše sokolske aktivnosti, koji je bitno i nerazdruživo vezan za samu sokolsku ideju. Široki osnovi na koju je taj rad postavljen, smišljenost, metodičnost i elan s kojima je on ostvarivan te uspehi koji su do sada postignuti, doneli su sokolskoj prosveti opšte priznanje i uvažanje, pa i kod onih koji nisu uvek pokazivali dovoljno razumevanja za njezinu važnost i ulogu s obzirom na zadatke pred kojima se naše Sokolstvo u sadašnjim vremenima nalazi.

Moje je duboko uverenje, da je ovo priznanje u punoj meri opravdano i da pravilno shvaćeni interes Sokolstva i njegovog zdravog razvika u budućnosti neminovno zahtevaju, da se učini sve što je potrebno da se sokolski

prosvetni rad neumanjenom snagom produži onako kako je zamišljen, i do sada i stvarno sproveden.

Sokolstvo, i po svojoj suštini i po svojim najsvetijim tradicijama, predstavlja nacionalni i slovenski pokret, koji po svojim duhovnim, moralnim i kulturno-političkim težnjama daleko prelazi uske granice isključivo telesnog vaspitanja i fizičke kulture uopšte. Imajući ovo potonje za svoju čvrstu i nezamenjivu osnovicu i služeći se vežbanjem tela kao svojim glavnim vaspitnim sredstvom, Sokolstvo, da bi postalo doista odlučan činilac našeg nacionalnog života, ne može i ne sme da se zarobi u uske međe obične gimnastičke organizacije, nego ima da se shvati i sprovedi u svom obimu njegove idejne sadržine. Samo tako shvaćeno, moći će ono da u punoj meri ispunji svoje zadatke naročito na selu, u koje se poslednjih godina tako pobedonosno počelo da ulazi. A na ovako postavljenoj domeni sokolske aktivnosti, vidici sokolskog prosvetnog rada široki su i jedva doegledni, a njegovi zadatci teški i veliki. Telesnoj snazi, zdravlju, izdržljivosti, okretnosti i otpornosti, treba da se pridruži i visoko razvijena sokolska svest, koja nije samo nacionalna i slovenska, nego u istoj meri i socijalna i moralna. Treba da se pridruži ljubav, velika i jaka, za Sokolstvo i njegove ideale, ljubav koja može da nađe svoga izraza samo u beskompromisnom vršenju sokolske dužnosti i pripravnosti na sve žrtve, pa i najveće, za sokolsku misao i njezino ostvarenje. Ovakva svest, ovakva ljubav i ovakva požrtvovnost, treba da prožme sve one koji se Sokolima nazivaju, i u sokolani i van nje. Pored stalnog i smišljenog obaveštavanja naše javnosti o Sokolstvu, njegovom radu i njegovim težnjama; pored snažne i istrajne idejne borbe protiv svih neprijatelja Sokolstva; pored intenzivnog staranja za stvaranje i širenje sokolske knjige i sokolske štampe; pored najpredanije brige na prosvetivanju naše sela kroz naše sokolske čete i pored drugih brojnih zadataka, — na toj tački treba da se usredotoče sve snage sokolskog prosvetnog rada, imajući naročito pred očima i onu našu braću i

naše sestre, koji ostaju van domašaja vaspitnog uticaja sokolane.

I ako naši prosvetni radnici budu sve svoje duhovne i moralne snage stavili u službu ovako visoko postavljenih sokolskih ciljeva, steći će za našu sokolsku stvar tako velike zasluge, koje će im priznati ne samo uprava Saveza, nego i celokupno naše Sokolstvo.

Da bi tako bilo, moja je najiskrenija želja, a za takav rad može sokolska prosveta računati na puno razumevanje, potporu i pomoć uprave Saveza.

Nakon što se je zatim prešlo na dnevni red sednice, zbor je najpre jednodušno izrazio puno i neograničeno poverenje svom dosadašnjem predsedniku bratu Vladimiru Belajčiću uz najiskrenije bratsko priznanje svemu njegovom sokolskom radu, a napose na požrtvovnom i uspešnom vođenju sokolske prosvete. Izloživši dalje i naglasivši od kolike je danas važnosti i potrebe da se u vodstvu našega Sokolstva koncentrišu najbolje sokolske sile, zatim naglasivši potrebu što intenzivnijeg rada i harmonije među svim komponentama naše velike organizacije, zbor je i ovoga puta na jedan manifestantan način izrazio svoju najživlju želju, da brat dr. Vladimir Belajčić treba i nadalje da ostane u prvom i predvodničkim redovima našega Sokolstva.

Kako je tada sednica zbora radi poodmaklog vremena bila prekinuta, to je nastavljena rano posle podne. Tada je na sednicu stigao i brat dr. Vladimir Belajčić, koji je bio od sve braće oduševljeno pozdravljen. Zahvaljujući se na toplom pozdravu, brat dr. Belajčić rekao je, da u tim izrazima bratskih simpatija prema njegovoj skromnoj ličnosti vidi veliku moralnu podršku u svome sokolskom radu. On veruje, kao i sva braća, da Sokolstvo svojom snagom može da izdrži svaku borbu za svete sokolske ideale. Teško bi mu bilo da u svojoj današnjoj životnoj dobi stane na obalu reke života koja teče i samo posmatra njen tok, a da i sam ne udari njome i da se svojim silama ne uhvati u koštac s naporima, da se ne prihvati velikog sokolskog rada. Zato on ukopčava sve svoje sile u nastavak tog po naš narod blagoslovljenog sokolskog rada i nada se, da će ovaj sokolski rad biti rukovodjen potrebnom unutrašnjom harmonijom svih, koja će jedino i omogućiti siguran uspeh tome radu, koja će dati poleta tome radu, dati svakome bratu i sestri hrabrosti za taj rad i potrebne odlučnosti da se sprovedu veliki sokolski zadaci, koji čekaju naše Sokolstvo. On stoga izjavljuje, da se tome radu predaje i u budućem celom svojom dušom i svim svojim srećem za dobro i uspeh našega Sokolstva, kao i naše nacionalne misli.

Reči brata dra Belajčića bile su primljene s oduševljenjem.

Zatim se prešlo na izveštaje o sokolsko-prosvetnom radu u pojedinim župama. Pri toj tački župski prosvetari redom su izneli u sažetim prikazima sliku i stanje sokolskog prosvetnog rada u župama, ocrtaвши i prilike pod kojima se taj rad sprovodi i razvija. To su bila vrlo zanimljiva zapažanja, iz kojih se mogu da erpe mnoge korisne pouke.

Posle ovih izveštaja zamenik starešine Saveza brat Paunković obećao je župskim prosvetarima, da će uprava Saveza nastojati koristiti se svim onim sugestijama, koje su dali braća župski prosvetari u cilju, da bi se u budućem sokoljski prosvetni rad mogao da sprovede još uspešnije, a time ujedno i uspešnije širi i jača naše Sokolstvo. Na koncu izražava svoju radost, što će brat dr. Belajčić i u budućem biti na čelu prosvetnog rada u našem Savezu.

Zatim je uzео reč sam predsednik prosvetnog odbora Saveza brat dr. Belajčić, koji je rezimirajući ukratko što je izneseno u toku ove sednice, precizirao u krupnim potezima gledište, koje će i u budućem zastupati prema svim važnim pitanjima našega Sokolstva. Nakon što je razvio glavne misli za buduću sokolsku rad, naglasio je, da se u svakom radu prednjači samo primerima, jer primeri vuku, pa zato treba da i u našem sokolskom radu bude viđe otstojanja od reči do dela. Na taj način samo našoj sokoljskoj organizaciji daće se ona toliko potrebna dinamika. I zato poziva na delo!

Rečima saveznog prosvetara brata dra Belajčića pridružio se je i savezni načelnik brat dr. Pihler u istom smislu, izjavljujući, da veruje, da će se razviti sokolski jedinstveni rad.

Time je bila završena ova lepa i uspešna sednica zbora prosvetara našega Sokolstva.

Vežbe za II svesokolski slet Saveza SKJ u Beogradu

Vežbe, ispravljene, za II svesokolski slet u Beogradu, za članove, članice, muški i ženski naraštaj, zatim partiture za klavir i duvalčku glazbu, mogu se nabaviti kod Jugoslovenske sokolske matice u Ljubljani (Narodni dom).

Nova knjiga

HRVOJA MACANOVIĆA

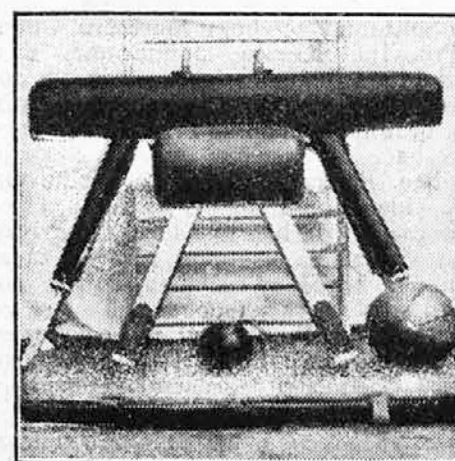
OLYMPIA
1936

Potpuno delo o savremenim olimpijskim igrama na našem jeziku
Veliki oktav, 150 stranica, 60 slika, 6 tablica
Cena u pretplati 30— dinara

Izlazi uskoro iz štampe!

Narudžbe slati na adresu:

H. Macanović, Zagreb, Medulićeva ul. 18a
Novac na ček. račun kod Pošt. štedionice Zagreb, br. 37.864

I Ti i Tvoja sokolska jedinica

nabavljate u buduću sve potrebštine za telovežbu, smučarstvo i ostale sportove u tvornici telovežbenih sprava, sportskih potrebština i smučaka

SPORTSKE TRGOVINE

ACPINA

LJUBLJANA
TYRŠEVA CESTA 7

Sokolska društva i čete uživaju 5% popusta!

Zahtevajte zimski cenovnik

Savezna izbirna takmičenja članica za olimpijska takmičenja u Berlinu 1936 g.

Dne 24 novembra o. g. bile su u Ljubljani u vežbaonici Ljubljanskog Sokola izbirne utakmice članica, koje će nastupiti na olimpijskim takmičenjima u Berlinu 1936 god.

Prijavila se je 21 sestra. Osim jedne sestre iz župe beogradske, sve su ostale učestvovala takmičenjima. Sestara je bilo iz župe Beograd 7, iz župe Ljubljana 5, iz župe Zagreb 1 i iz župe Novo Mesto 1. Takmičenja su započela u 8 časova. Sestre su takmičile u prostim vežbama, u propisanom sastavu na gredi i razboju te u propisanom preskoku preko konja. Sastavi na spravama bili su prilično teški. Nekoje sestre pokazale su vrlo lep uspeh. Naročito je pozornost pobudila s. Tuša Hribar, koja je izvodila vežbu na razboju. Završavala je potpuna tišina, koju je na koncu prekinuo silan aplauz svih prisutnih. Najveći uspehi bili su na razboju, a najslabiji na konju. Postizivih točaka bilo je 40.

Uspehi su sledeći:

1) Pustišek Marta, Ljubljana, 36,7 točke; 2) Rupnik Lidija, Ljubljana 34,5; 3) Hribar Tuša, Ljubljana 32,8; 4) Veršec Maja, Zagreb 31,9; 5) Kržan Ana, Ljubljana 31; 6) Hofman Flora, Beograd 30,4; 7) Trajković Mira, Beograd 30,1; 8) Stefanini Zulejka, Zagreb 29,4; 9) Ris Gerka, Zagreb 29; 10) Radivojević Duša, Beograd 28,8; 11) Guporenko Angelina, Beograd 28,3; 12) Jovančević Danica, Beograd 28,1; 13) Omota Lojzka, Ljubljana 27 (bez konja); 14) Sambolec Tonka, Zagreb 26,7; 15) Poljanšek Vida, Novo Mesto 26,2; 16) Novokmet Ivka, Zagreb 25,1; 17) Balmožan Katica, Beograd 21,9; 18) Mervar Jožica, Zagreb 21,6; 19) Karakašević Seka, Zagreb 19,4; 20) Krajnović Zrnka, Beograd 16,8 točke (bez konja).

Sudkinje su bile savezne; sudile su blago.

Takmičarke će od sada vežbati u tri skupine, i to: u Beogradu, u Zagrebu i u Ljubljani. Otprilike nakon dva meseca biće ponovne izbirne utakmice.

Pismo iz Sarajeva

Na Palama kod Sarajeva osnovana je prva sokolska zdravstvena zadruga u državi

Sarajevo, 23 novembra 1935
Sokolstvo u svom delovanju na selu ovih krajeva otkrilo je poraznu sliku zdravstvenog stanja u narodu. Podaci, koje su sokolski radnici pribirali prilikom obilaženja sokolskih četa, bili su jedno otkrovenje koje je svojom strahotom i suviše uzbuđilo sokolsku savest da bi se prema takom stanju moglo ostati skrištenih ruku. Sokolska župa je u ovom pravcu poduzimala razne akcije: održavala je predavanja iz područja higijene, pravila s lečnicama-Sokolcima ekskurzije u sela, održavala tečajeve za prvu pomoć za seoske devojke a za vreme strašne epidemije pegavca u istočnoj Bosni, Sokolska župa je slala ne samo upute i naredbe nego i čisto rublje, sapun i sredstva za dezinfekciju.

Međutim, pokazalo se da su ta sredstva nedovoljna za jedan znatniji uspeh u podizanju zdravstvenih prilika na selu. Stoga je župa došla na misao da u ovom pravcu zaseče odlučnije i temeljitije. Pred dve godine, sokolske čete su upoznale s prednostima i važnosti zdravstvenih zadruga. Pošto je izvršen prvi propagandni deo, pristupilo se osnivanju prve zadruge i taj se mučan posao stavio u dužnost jednom od najpredanijih društava, na Palama kod Sarajeva. Već prvog dana videlo se da se taj posao može s uspehom vršiti ako se zadruge osnuje pod sokolskim imenom, jer Sokolstvo je jedino uživa puno poverenje na našem selu, razočaranom svim dosadašnjim

akcijama. Na izričiti zahtev Sokola s Pala i čitavog naroda opštine, zadruge je dobila ime Sokolska zdravstvena zadruga, prva sa sokolskim imenom u Jugoslaviji. Odmah je otpočela živa propaganda u kojoj su uzele živa učeska društvo i čete u Podvitezu, Mokrom i Javličima. Pred dve godine održana je osnivačka skupština zadruge. Ali sad dolazi ono što bi slomilo svaku drugu volju i upornost osim sokolske. Kad je zadruge trebalo registrovati ispostavilo se, da zadružno zakonodavstvo ovih krajeva ne pozna ovaj tip zadruge. Trebalo je čitave dve godine uporne borbe s birokracijom, dok nije uspeo da se zadruge konačno registruje. Napori uloženi u taj rad bili bi dovoljni da se obrazuje još jedna takva zadruge.

Konačno, prošle nedelje izvršeno je svečano otvorenje ove zadruge. Iako je bilo vrlo rđavo vreme seoski Sokoli i narod ispunili su punu dvoranu velikog sokolskog doma na Palama, kad je starešina društva br. Božidar Savić otvorio svečanost i pozdravio izaslanike među kojima i načelnika Banske uprave br. dr. Sunajkovića, starog sokolskog radnika. Predsednik opštine Pale br. Stjepan Lucić zahvalio se Sokolima u ime naroda čitave opštine, a br. Radmilo Grdić, izaslanik župe, govorio je, služeći se primerom Pala, o vtorio je, služeći se primerom Pala, o sokolskom patriotizmu i nacionalnom radu, čija su glavna merila: žrtva i delo. Toplo je pozdravljena lekarska zadruge sestra dr. Nada Blumenau, u

Album

sa 60 odlično reprodukovanih slika na umetničkom karton-papiru s poslednjim snimcima

Viteškog Kralja Aleksandra i Ujedinitelja

i sa snimcima prenosa Kralja-Mučenika iz Marselja u otadžbinu te sa poslednjeg ispraćaja iz Splita, Zagreba, Beograda do Kraljevske zadužbine na Oplencu

Najelegantnije i tehnički najdoteranije izdanje

Cena Din 100—

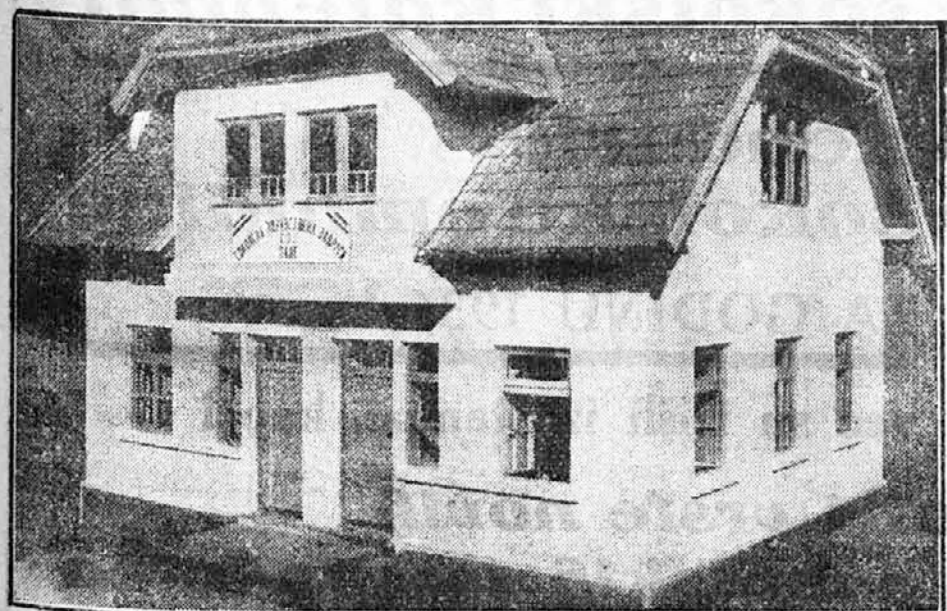
Naručuje se kod

JUGOSLOVENSKE SOKOLSKJE MATICE
LJUBLJANA — NARODNI DOM

kojoj je Sokolska zadruga našla i odličnu Sokoliciu i oduševljenu zadrugaricu. Stari nacionalni borac sveštenik br. Simo Bezović s uzbudjenjem je pozdravio ovo bogorodno i patriotsko delo patjenjskih Sokola.

Posle toga je razgledana lepa zgrada Sokolske zdravstvene zadruge u koju je smeštena odlično uređena ambu-

lanta, apoteka i čekaonica zadruge. Seljaci su bili oduševljeni svojom zadrugom, a Sokoli su naročito gori što je ona nikla iz njihove svesti i pregalaštva. Osnivanje one prve zadruge potaklo je interes za ovu vrstu zadrugarstva i u drugim četama ove župe. Tome radu će se posvetiti puna pažnja. Soko.

Dom Sokolske zdravstvene zadruge na Palama

Apoteka Sokolske zdravstvene zadruge

KRONIKA

Proslava 100-godišnjice »Lijepa naša domovino«. Već smo doneli u svom listu jednu oduzu noticu o 100-godišnjici himne »Lijepa naša domovino«. Ova stogodišnjica pada u isto doba kao i stogodišnjica ilirskog pokreta i one se svečano proslavljaju, a naročito u krajevima gde biva hrvatski deo našeg naroda. U nizu lepih proslava otkriven je u nedelju 24. novembra u selu Zelenjak kod Klanjca u Hrvatskom Zagorju spomenik autoru teksta ove lepe naše himne, koja je danas sastavni deo državne himne, pesniku Antunu Mihanoviću — Petropoljskom. Na svečanosti se sakupilo preko 20.000 ljudi iz bližnje i daljnje okoline, a mnogo je ljudi stiglo i iz Zagreba. Održan je niz prigodnih govora, a mnogo je ljudi stiglo i iz Zagreba. Održan je niz prigodnih govora od strane predstavnika raznih društava. Pred spomenik je položeno oko 50 venaca.

Meštrović će izraditi spomenik Matiji Gupcu. U Zagrebu je pokrenuta akcija, da se u dogledno vreme, kada se sakupe potrebna sredstva, podigne spomenik vodi seljačke bune Matiji Gupcu, koji je nakon mnogih uspeha bio na kraju pobeđen i mučenički usmrćen na Markovom trgu u Zagrebu. Ovu akciju pokrenulo je pevačko društvo Zvonimir i već je izabran naročiti odbor, koji se je obratio našem najboljem kiparu Ivanu Meštroviću. Naš veliki majstor izjavio se spremnim, da izradi besplatno model, pa bi odbor imao da snosi samo troškove ulivanja i postavljanja spomenika. (Drugu akciju za podizanje spomenika vodi »Seljačka sloga«).

Tri jubilarne proslave u Leskovcu. U nedelju 24. novembra Leskovac je održao tri značajne jubilarne proslave. Narodni univerzitet proslavio je naročitim priredbom 10-godišnjicu svog plodovitog rada, koji je pokazao odlične rezultate, trgovačka omladina proslavila je svečanom akademijom 25-godišnjicu opstanka i rada svoje stručne organizacije, a poznati književnik i nacionalno-kulturni radnik g. Sreten Dinčić proslavio je 40-godišnjicu svog nacionalno-kulturnog, novinarskog i književnog rada. Dok je bio školski nadzornik očinski se je brinuo za učitelje i prosvetljivanje naroda, pa je njegovom zaslugom podignuto 14 novih škola u sreću vlastitinskom i leskovčkom. Jubilarac održao je u narodu preko 400 predavanja, štampao 40 knjiga i napisao nebroj članaka.

60-godišnjica učiteljske škole u Karlovcu. U red zavoda, koji su našem narodu dali niz odličnih nacional-

nih radnika i uzgojitelja, spada i učiteljska škola u Karlovcu, koja krajem ove godine slavi šezdesetogodišnjicu svog opstanka i rada. Osnovana je 1875 po zaključku srpsko-pravoslavnog crkvenog sabora. Redovna obuka počela je 23. novembra te godine. Godine 1911 dobila je odlukom Zemaljske vlade u Zagrebu pravo javnosti. Od godine 1914—1917 bila je po naređenju iz Pešte kao i sve ostale srpske autonomne škole zatvorena, a godine 1921 u slobodnoj i ujedinjenoj državi podržavana je. Prvi joj je bio direktor Milan Savić, a do danas vodilo je ovaj zavod svega deset direktora. Danas stoji na čelu ovom uglednom zavodu poznati sokolski i nacionalni radnik prof. dr. Josip Nikšić.

Početak Čirilometodske godine. Ova godina posvećena je uspomeni velikih slovenskih apostola sv. Čirila i Metodija povodom 1050-godišnjice smrti apostola sv. Metodija, koji je bio prethodnik i naših biskupa u Hrvatskoj. Početak ove jubilarne godine, koja ima pre svega religiozni karakter, pao je na 22. novembra kada su održani po orkvama u Zagrebu blagoslovi s propovedima i mise na staroslovenskom jeziku. Uveče održan je monstre koncert crkvenih mešoviti horova u velikoj sali kina Balkan. Sledeće još čitav niz drugih svečanosti i proslava, kojima će se katolički vernici sećati velikih vladika.

Nj. Vel. Kralj Petar II pokrovitelj Južnoslovenskog pevačkog saveza. Savez južnoslovenskih pevačkih društava, u kojem je udružena ogromna većina naših pevačkih horova, obratio se je naročitim zamolbom na Najvišje mesto, da bi Nj. Vel. Kralj Petar II blagoslovio preuzeti pokroviteljstvo nad Savezom. Ovih dana stigao je Savezu odgovor Nj. Kr. Vis. Kneza Namestiha Pavla, kojim je saopšteno, da je odobreno da u buduću ova udruženja radi pod najvišom zaštitom i pokroviteljstvom. Ovaj značajni akt dokaz je, koliko i kako visoko se i na Dvoru ceni kulturna misija i rad naših pevačkih društava i njihovog Saveza.

Značajan apel Nj. Svetosti patrijarha Varnave. U nedelju 24. novembra osvetio je Nj. Svetost patrijarh srpski g. Varnava novu privremenu crkvicu Svetog Save. Ovom je zgodom održao versko-nacionalni govor o veličini i značenju sv. Save, ali je ujedno i oštrim rečima napao versku mlitavost, nemoralnost i grabežljivost, kada ljudi sebi grade raskošne palate, a da se pri tome kroz punih 40 godina nisu još mogle sakupiti dovoljne pare da se u našoj prestonici podigne jedan dostojan hram našem najvećem svecu i narodnom prosvetitelju sv. Savi. Apeluje na najširu javnost, neka se povrati Bogu i Njegovoj nauci, a i uče-

nju svetog Save, pa će biti ljudima lakše i lepše na ovom svetu. Više ljubavi prema bližnjem, manje egoizma i više prave, duboke i istinske religioznosti potrebno je danas više nego ikada pre. Na kraju apela izjavio je patrijarh, da se nada, da će jubilarna svetosavska godina ipak imati svog uticaja na naš narod, pa da će se sakupiti potreban novac za katedralu sv. Save.

Razne kulturne vesti. Ugledna argentinska revija »Karo Kareta« donosi jedan topao članak o humanom i socijalnom radu veletrgovca g. Alberta Marangunica, našeg zemljaka iz Milne na Braču, koji je došao kao siromašan čovek u Argentinu, pa se je neobičnom energijom, ustrajnošću, radošću i vanrednom inteligencijom u toku godina popeo na vodeće mesto u argentinskoj privredi u javnom životu. Danas je vlasnik velike trgovačke kuće, predsednik trgovačkog udruženja i član uprava mnogih zavoda i udruženja. Pri svemu tome ostao je lično skroman i sav njegov život ispunjen je ljubavlju prema bližnjem, pa je poznat kao jedan od najvećih socijalnih radnika, potpornika humanih ustanova i kulturnih institucija. U zadnje vreme, kada je kriza zahvatila i Argentinu, posvetio se je radu na uposlovanju i pomaganju neuposlenih radnika. Ali ni svoju otadžbinu ovaj naš ugledni zemljak ne zaboravlja i često se znatnim svotama seća raznih naših kulturnih, humanih i patriotskih društava.

U Pragu proslavio je šezdesetogodišnjicu svog plodnog života inž. Rotnagl, gradonačelnik unutrašnjih praških kvartova, koji je prijatelj našeg naroda te zaslužan javni i kulturni radnik. Osobitu ljubav posvetio je Slovaca još u vreme, kada su oni bili pod mađarskim jarmom i nisu imali svojih škola, pa je bio jedan od pokretača Čehoslovačke jednote, u kojoj je bio od 1911 dalje starešina. Podupirao je uvek i mnoge slovačke studente, koji su pre rata dolazili na studije u Prag, da se tamo oduševavaju za svoj teški nacionalno-kulturni i buditejski rad.

Francuska javnost seća se ove godine 300-godišnjice rođenja Madam de Meternova, koja se je rodila 23. novembra 1635 u Niortu i postala kasnije favoritkinja kralja Luja XIV, s kojom se je kasnije potajno i venčao. Njena pisma toliko su duhovita, da imaju veliku literarnu vrednost i iz njih možemo da prosudimo i tadašnje prilike u Francuskoj i na Dvoru.

U Ankari iziđi će skoro u naročitoj knjizi interesantna rasprava turskog novinara i pisca Baj. Našar Nabi o našim muslimanima. Pisac je pre kratko vreme proputovao našu zemlju i proučavao naše prilike, naročito kulturni, socijalni i nacionalni život naših muslimana, pa će rezultate svog studijskog putovanja obelodaniti u svojoj knjizi.

Znižane cene

JAKOB FLIGL dediči
KLEPARSTVO,
TOPLO IN MRZLOVODNE INŠTALACIJE
LJUBLJANA
IGRIŠKA ULICA 10 • TELEFON ŠT. 33-53
Zahtevajte proračune!

KNJIGE I LISTOVI

Jadranski kalendar

Jadranski koledar, koji izdaju jugoslovenski emigranti iz Julijske Krajine već drugu godinu, izašao je iz štampe. To je zapravo hrvatsko-slovenački almanah s bogatim sadržajem na 224 stranice.

U tom almanahu su saradivali ovi pisci: dr. I. M. Čok, Vera Kraševčeva, Mate Balota, Charles Loiseau, Niko Bartulović, Drago Gervais, Lujo Vojnović, Rikard Katalinić-Jeretov, Ivo Grahor, Montas Arcadis, Josip Vuga, Mirko Brayer, Bogomir Magajna, Ante Dukić, Srećko Kosovel, dr. Fran Ilešić, Ernest Radetić, Joško Ziberna, Viktor Car-Emm, Pero Trépo, dr. Lavo Čermelj, Miho Kravac, R. Medin-Dremovčev, Nikola Zic, J. Pertot, Ivan Pregelj, Hljacint Petris, Mate Dvorničić, Jakov Vivoda, Ante Rojnić, Kazimir Supićić.

Jedan deo koledara je popunila omladina — počevši od učenika osnovne škole do studenata univerziteta — Kao prvi omladinski članak je critica i pesma Ferda Bidovca, omladina streljanog na Bazovici kod Trsta. Ostali saradnici toga dela su sledeći: Zora Rupena, S. Nabergoj, Vjekoslav Bratulić, Kete Ema, Franjo Jaksetić, Sadar Matij, Srdan Flego, Srećko Dobrila, Anica Jakopila, Drekonja Slava, Marija Crnobori, P. Pribetić, Ivo Feulan, Marcelan Cvetko, Klavora Milenko i Marica Ribarić.

Sadržaj je raznolik: uz političke članke i kulturno-historijske rasprave dobar deo koledara zauzimlje beletristika. U hrvatskom delu se ističu pesme Ante Dukića, Draga Gervaisa, a u slovenačkom malu zbirčica neizdatih

pesama odličnog slovenačkog pesnika s Krasa, Srećka Kosovela, koji je mlad umro. Naslovnu stranu je lepo izradio akad. slikar Bohutinski, a koledar su uredili Tone Peruško i Joško Ziberna. Izdao ga je konzorcij lista »Istra« u Zagrebu, gde se može koledar i naručiti (Masarykova 28/II.) Cena mu je, usprkos mnogih slika i velikom broju stranica, samo 10 Din.

Odlični kvalitet

prvi je uvet kupnje, a niska cena omogućuje Vam nabavu svih potrebnih sprava

Dok postoji zalihama nudimo br. sokolskim društvima 10% popust

TVORNIČA GIMNASTIČ-
KIH SPRAVA
J. ORAZEM
RIBNICA
NA DOLENJSKEM 286-20

243-7

IZ NAŠIH ŽUPA DRUŠTAVAIČETA

Župa Petrovgrad

PETROVGRAD. — Župski prednjački tečaj. Naša župa održala je od 4 do 16. novembra o. g. župski prednjački tečaj za članice. Tečaj je polazio 12 sestara iz 10 jedinica. Sve vežbe, kao i predavanja, nastanba i prehrana bili su u domu Sokolskog društva »Matica«. Tehničku stranu tečaja vodila je od

načelnictva Saveza izaslan prednjačica sestra Jelka Ban, uz ostale predavače, koji su bili braća: Stevan Bukac, Julka Lekić, dr. Jovan Popović, Miloš Stanojević, dr. Bogdan Popović, Stevan Zeberan, Ivan Stajšin. Opšti nadzor nad celim tečajem vodio je načelnik župe brat Vekoslav Pogačnik, koji je na koncu tečaja polaznicima podolio uverenja i pozvao ih na što pošteniji rad u njihovim jedinicama.

Župski prednjački tečaj, održan od 4 do 16. nov. u Petrogradu

Župa Sušak - Rijeka

KASTAV. — Sokolska pretstava. Sokol u Kastvu priredio je u nedelju dne 17. novembra na sveopće zadovoljstvo Nušićevu igru: »Ožalošćena porodica«. Na tu zabavu pohaitali su — uza sve loše vreme — mnogi naši ljudi iz najudaljenije okolice Kastva tako, da je dvorana bila dupkom puna općinstva, a sva mesta do zadnjega raspredana. Prikazivanje je bilo na visini te ne bi bilo na odmet, kad bi se nastupilo s takvim prikazivanjem i u našim većim gradovima. Zasluga za taj uspeh ide podjednako svoj dvanaestorici diletanata, a napose pak društvenom prosvetaru, kao režiseru, koji je uložio dosta truda i vremena, da uvečba s članovima taj komad. I efektu sceneriju je narisao sam prosvetar, pak mu društvo mora biti osobito zahvalno za sav njegov poštivni rad, što ga ulaže u korist društva. Uspeh te priredbe bio je potpun i u materijalnom i moralnom pogledu, tako da će tu igru na sveopće zahtev i ponoviti, a po mogućnosti prikazati je i u kojem okolnom mestu.

Ovoj priredbi sudelovala je iz bratske naklonosti i glazba »Graničara« iz Spinići, Ovakva suradnja među bratskim društvima vredna je svake pažnje i pohvale.

Župa Varaždin

BEDNJA. — Proslava stogodišnjice ilirskog pokreta. U nedelju 17. nov. održala je ova četa proslavu 100-godišnjice ilirskog preporeda i hrvatske himne. Predavač je u svom predavanju »Stogodišnjica ilirskog preporeda«, koje je bilo popraćeno pesmom i recitovanjem, naročito istaknuo poštivovan i pregalački rad iliraca na sjedinjenju Južnih Slovena, svratio pozornost na imperijalističke i revizionističke želje Mađara, čijim je podlim nastojanjem poznatim i iz ranijih godina poginuo i tvorac našeg jedinstva Viteški Kralj Ujedinitelj.

Tamburaška sekcija otisivala je »Oj Sloveni«, a nakon toga muška i ženska deca izvela su vežbu uz pevanje ilirske pesme »Gore nebo visoko«. Ovoj slavi prisustvovalo je osim članova oko 300 meštana. I. S.

Deselo napređ svojim ciljem nasproiti!
Pođete brez ovir, zadovoljni in veseli
močnib, a mirnib živcev
le, ako bodete redno pili

»Naš čaj«

»Naš čaj« je mešanica domačih čajnih zelišč, naravna krepilna hrana, boljši od inozemskih čajev

Po odobrenju Ministrstva Socialne politike in Narodnega zdravja, stavlja v promet
KMETIJSKA DRUŽBA V LJUBLJANI
»Naš čaj« dobite v vseh boljših prodajalnah

285-1

BOŽIČ
se približuje

Preskrbite se pravočasno z
dr. Oetkerjevimi izdelki!

246-1

KAVARNA
in
DANCING
»NEBOTIČNIK«

Vsak večer
nastopajo
svetovne
artistke
in artisti

Odrpoto do
4. ure zjutraj

Zatražite novi katalog zimsko športskih potrepština **badava**

PRVA JUGOSL. INDUSTRIJA ŠPORTSKIH POTREPŠTINA

Kr. dvorski liferant

M. DRUCKER
ZAGREB — ILICA 39

270-1

MESTNI STAVBENIK

Rudolf Kiffmann
MARIBOR, MELJSKA CESTA 25

se priporoča za gradbena dela vseh vrst in za dobavo lesa in gradbenega materiala.

TELEFON 20-19 • USTANOVLJENO 1873

248-1

LITOPON »TITANIK«
originalna 30%-na roba

OLOVNI MINIJ »RUBIN«
garant. 30—32% superoksida

CINKOVO BELILO »BRILJANT«
u svim kakvočama

En gros: kalaj, bakar, olovo, cink, antimon, aluminij — cinkovi, bakreni, olovni alumin. lim. zelena galica, bakrena galica, barit, cinkov prah itd.

METALNO AKCIJONARSKO DRUŠTVO
LJUBLJANA

270-1

Oglašujte u Sokol. glasniku!

Sokolski papir
za pisma

JUGOSLOVENSKA
SOKOLSKA MATICA

U svakoj je mapi 25 papira za pisma i 25 kuverata američkog formata sa sokolskim monogramom

Cena mapi 32 Din — Narudžbe prima Jugoslovenska sokolska matica, Ljubljana, Narodni dom

Priporoča se
KAVARNA IN SLAŠČIČARNA
»PETRIČEK«
LJUBLJANA, ALEKSANDROVA C. 6

251-1

DR. A. KANSKY

LJUBLJANA, KREKOV TRG 7

KEMIČNA TVORNICA
Kemija • Fizika • Medicina • Higijena
Prodaja vseh laboratorijskih potrebščin

254-1

TELEFON 20-88

IGNAC MAJNIK KLANJ

splošno strojno ključavničarstvo

delavnica: BLEIVEISOVA 29
trgovina: GLAVNI TRG 19

Izdelujem vsa stavbna in strojna dela po lastnih in danih načrtih. V zalogi vedno samo prvovrstna dvokolesa, pnevmatika in zraven spadajoči deli. Zaloga smuči, okovja, vezav in sank ter vseh ostalih potrebščin za zimski šport

Cene nizke! Poštežba točna! Zahtevajte ponudbe!

TRANSPORTNO, SKLADIŠNO I OTPREMNIČKO PODUZEČE

Gustav Brelič

POMORSKA AGENTURA

Brzjavlj: BREG

SUŠAK

MASARYKOVO ŠETALIŠTE 5/1

Telefon Inter. 23

242-7

TRGOVAČKA TISKARA

V.G. KRALJETA

SUŠAK

ŠTROSMAYEROVA ULICA 5

TELEFON BROJ 2-22

245-3

239-45

Učiteljska tiskarna

registrovana
zadruga z.o.z.

Ljubljana
Franciškanova 6

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige v enobarvnem in večbarvnem tisku. Brošure in knjige in največjih nakladah: — v malih in največjih nakladah: — Časopise, proračune, vabila, jedilne liste, plakate. Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov. — Šolski zvezki za osnovne, meščanske in srednje šole. Risanke, dnevniki, beležnice in lepopisnice

Naročila sprejema tudi
podružnica knjigarno v Mariboru
palata bonovinjske hranilnice

Sušaka vozarska zadruga

prevozno podjetje

SUŠAK — DELTA

Telefon 156

278-1

CVJETARNA

I. Smokvina

SUŠAK - Korzo

✕

Izrađuje:
kite cvijeća,
vijence,
trakove sa
natpisima itd.

Sviže cvijeće
uvijek na zalisi

275-1

JURAJ GALOVIĆ, Sušak

TOMISLAVOVA ULICA

Odlikovana tvrtka
u Parizu 1928 god.

Izvoz i uvoz svakovrsnog južnog voća i zemaljskih proizvoda

TELEFON BR. 196

Brzjavlj: Svevoće

280-1

Brodarsko akcionarsko društvo »OCEANIA«

SUŠAK

TELEFON br. 131 i 323

podržava sledeće redovite pruge

I. Jadran - Marseille - Španija - Nord Afrika - Kanarska Ostrva i povratak

II. Jadran - Malta - Španija - Maroko i povratak

III. Jadran - Nord Afrika - Valencija - Marseille i povratak

IV. Jadran - Nord Evropa

Za sve informacije obratiti se na 377-3

upravu društva u Sušaku

ŠOIĆ I BROZIČEVIĆ

SUŠAK-DELTA

veletrgovina žitaricama, brašnom i kolonijalnom robom

TELEFON BR. 150

Brzjavlj: CEREAL

279-1

BAČIĆ I SORTA

SUŠAK

elektro-tehničko trgovačko poduzeće

SKIJE • ORUŽJE

FOTO • RADIO

TELEFON 317

282-1

Manufaktura

BRAČA MARTINOVIĆ

Sušak, Radićeva ulica

Veliki izbor muških i ženskih štofova, krzna, platna i t.d. uz umjerene cijene

281-1

Trgovina željeznom robom

MILAN FÜRST

SUŠAK, Trg Kralja Aleksandra

Samoprodaja »ZEPHIR« peći

276-1

Širite Sokolsku štampu

»Sokolski glasnik«, »Soko«,
»Sokolsku prosvetu«,
»Sokolsko selo«,
»Sokolić« i »Našu radost«!

KLIŠEJE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvrsne
najsolidnejše

KLIŠARNA ST-DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVAC

Kovčeve za potovanje v največji izbiri in najnižji ceni priporočam

IV. KRAVOS MARIBOR
ALEKSANDROVA 13

206-1

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino

Ljubljana — Tyrševa cesta

priporočam svojo bogato zalogo vsakovrstne železnine, poljedelskih in drugih strojev, orodja, stavbnega materiala, kuhinjske posode itd.

Vse po najnižjih cenah!

201-1

DENAR naložite najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

registr. zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Tavčarjeva (Sodna) ul. 1

Telefon št. 28-47 • Račun pošt. hran. št. 14.257
Brzjava: „KMETSKI DOM“ • Žiro račun: Narodna banka

VLOGE na knjižice in tekoči račun sprejema proti najugodnejšemu obrestovanju — večje stalne vloge po dogovoru • **Jamstvo za vse vloge** presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja

Stanje vlog: Din 35.000.000 • Rezerva: Din 1.500.000

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8—12½ in 3—4½, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12½ ure

250-1

Fabiani & Jurjovec

Ljubljana • Stritarjeva ulica 5

Priporočam se pri nakupu manufakturnega blaga za dame in gospode

Velika zaloga modnega in športnega blaga. — Blago za sokolske kroje

Specialna izbira pristnega tirolskega lodna

IVAN ZAKOTNIK

MESTNI TESARSKI MOJSTER

in zapriščeni izvedenec hr. sodišča

LJUBLJANA

KOBARIDSKA ULICA ŠT. 45

Parna žaga — tovarna furnirja

TELEFON INT. 23-79

USTANOVLJENO LETA 1880

207-1

FRANJO DOLŽAN — CELJE

ZA KRESIJO

Telefon šte. 245

kleparstvo, vodovod, instalacije, strelovodne naprave

Se priporočam vsem bratom in bratskim edincem v slučaju potrebe za cenjena naročila. — Prevzemam vsa v zgoraj navedeno stroko spadajoča dela in popravila. — Cene zmerne — Postrežba točna in solidna

207-1

Pri znani domači tvrdki

IVAN JAX in SIN

Ljubljana, Gospodarska cesta 2

kupite najugodnejše najboljše šivalne in pisalne stroje, kolesa, motorna kolesa „Diamant“ Popravila v lastni delavnici

Ceniki zastoj in franko — Daje se tudi na obrokel

253-1

SMUČI in vse športne potrebščine

B. Kolb & Predalič, Ljubljana

Sedaj smo se preselili v lepše prostore na

KONGRESNI TRG 4

Zahtevajte ponudbe. — Društva popust!

271-1

Telefon 23-92

Poštno čekovni račun št. 14.199

Kemično-farmaceutska tvornica Mr. Ph. J. Kolář

Ljubljana VII, Žibertova ulica 26

Izdeluje lastne specialitete, injekcije, kemično farmaceutske preparate, kemikalije za tehnično uporabo, vsa desinfekcijska sredstva, mazlavlava mila itd.

269-1

Papir za pisanje i kartoni sa sokolskim emblemom!

Izradili smo više vrsta papira za pisanje i kartona sa sokolskim emblemom na papiru i kuverti

Prva je naklada uspela izvanredno lepo, zato požurite s narudžbama!

Cena je mapi (10 papira, odnosno kartona i 10 kuverta) od Din 8— do Din 11—

KNJIŽARA

»UČITELJSKE TISKARE«

LJUBLJANA, FRANČISKANSKA 6

MARIBOR, TYRŠEVA CESTA 44

230-1

208-1

L. MIKUŠ

LJUBLJANA, MESTNI TRG 15

DEŽNIKI

Na malo

Ustanovlj. 1839

Na veliko

Telefon št. 22-82

Priporočam se cenj. članstvu

JANKO SPREITZER

SPECERIJA - KOLONIJALE - DELIKATESA

LJUBLJANA • GAJEVA 5 • NEBOTIČNIK

Telefon 39-38 • Telefon 39-38

255-1

204-1

ŠPEDICIJA TURK LJUBLJANA

prevzema

OCARINJENJE PREVAŽANJE

vseh uvoznih in izvoznih pošilk, in to hitro, skrbno in po najnižji tarifi. Revizija po njej deklariranega blaga in vse informacije brezplačno.

Telefon interurban 2459

VILHARJEVA CESTA 33

(nasproti nove carinarnice)

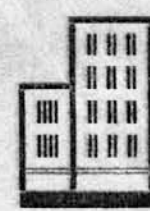
vsakovrstnega blaga, bodisi kurriva, strojev, selitve itd. v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovi na konjsko vprego kakor tudi s tremi najmodern. avtomobili.

Telefon interurban 2157

MASARYKOVA CESTA 9

(nasproti tovarnega kolodvora)

247-1

Inž. arh. JELENEC & Inž. ŠLAJMER

gradbeno podjetje in tehnična pisarna, družba z o. z.

MARIBOR, Vrazova ulica (pri mestnem parku)

TELEFON 22-12

F. HREHORIČ

manufakturna veletrgovina

LJUBLJANA

Tyrševa cesta 28

Telefon 24-04

RAČUN POŠTNE HRANILNICE ŠT. 15.104

272-1

Nabavite iz naše naklade knjige:

FIZIOLOGIJA TELESNOG VEŽBANJA, dr. A. R. Pichler Din 35—

GRAĐEVINE TELESNOG VEŽBANJA, inž. K. Petrović

broš. Din 170—, vezana „ 200—

METODIKA SOKOLSKOG VASPITANJA, M. Ambrožič „ 36—

SOKOLSKI SUSTAV, D. Šulce „ 55—

SOKOLSKA PESMARICA, F. Juvanec „ 10—

STROJEVE VEŽBE, St. Trček „ 12—

SOKOLSKA KNJIŽNICA:

I svezak: O sokolskoj ideji, E. Gangl „ 3—

II „ Sokolsko prosvetno delo, L. Bevc „ rasprodano

III „ Naš zadatak, smer i cilj, dr. M. Tyrš „ 3—

IV „ Dr. Ivan Oražen, V. Bučar „ rasprodano

V „ Sokolska gesla, dr. M. Tyrš „ rasprodano

VI „ Dr. Miroslav Tyrš, Jan Pelikan „ 3—

VII „ Cilj sokolskih teženj, J. Kren „ 3—

VIII „ Tyrševo Sokolstvo, E. Gangl „ 3—

IX „ Pogledi i misli dr. M. Tyrša, dr. N. Mrvoš „ 3—

X „ Tyrševo poslanstvo, E. Gangl „ 3—

XI „ T. G. Masarik i Sokolstvo, A. Krejčí „ 3—

VEŽBE NA SPRAVAMA ZA ČLANICE I ŽENSKI

NARAŠTAJ, Trdinova-Skalarjeva „ 20—

PROSTE VEŽBE ZA ČLANOVE, ČLANICE, MUŠKI

NARAŠTAJ, ŽENSKI NARAŠTAJ — komad po „ 1-50

Prodaja odora sviju kategorija

Potrepštine za telovežbu i laku atletiku

Zahtevajte cenik, koji dobijete besplatno!

240-45

JUGOSLOVENSKA SOKOLSKA MATICA

LJUBLJANA — NARODNI DOM

POŠTANSKO ČEKOVNI RAČUN LJUBLJANA BR. 13.831 — TELEFON BR. 25-43

POKROMANJE

GALVANIZACIJA — NIKLANJE

ZAŠTITA PROTI HRDJANJU

za sve gimnastičko oružje i orudje

UNITAS D. Z

O. Z. Ljubljana, Celovška cesta 90.

TELEFON 22-19

282-1

89.-

Za zimske dneve najprikladnejši čevlji.

49.-

Topli praktični čevlji, za zimske dneve, z močnim gumijastim podplatom.

Rato

Za sneg in brozgo

Za dame

69

Za gospode

39

Otroške 39.— 49.—

Damske 29.—
Otroške 25.— 29.—

Rato

Za jesenske deževne dneve!

24-26
39.-

Obvaruj mo naše otroke pred vlago.
27-30 Din 45.—, 31-35 Din 49.—

24-26
49.-
27-30 Din. 59.-

Zdravje je več vredno kakor bogastvo.
Obvarujte vaše otroke prehlada.

69.-

Zelo elegantni. Kupite jih za časa, dokler so še poceni.

79.-

Elegantne in poceni.

Rato

89.-

Elegantni, praktični lahki čevlji, izdelani iz najboljšega materijala.

149.-

„Diplomatke“ čevlji v katerih boste imeli vedno tople noge.

Rato